

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ"การพัฒนาชุดการศึกษาด้วยตนเอง เรื่อง การจัดการในชั้นเรียนสำหรับครูอนุบาล" โดยนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กอนุบาล

- 1.1 ความสำคัญของเด็กอนุบาล
- 1.2 ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล
- 1.3 กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอนุบาล
- 1.4 การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนสำหรับเด็กอนุบาล

ตอนที่ 2 การจัดการในชั้นเรียน

- 2.1 ความหมายและขอบข่ายของการจัดการในชั้นเรียน
- 2.2 ความสำคัญของการจัดการในชั้นเรียน
- 2.3 องค์ประกอบของการจัดการในชั้นเรียน
- 2.4 หลักการของการจัดการในชั้นเรียน
- 2.5 กระบวนการของการจัดการในชั้นเรียน
- 2.6 วิธีการจัดการในชั้นเรียน
- 2.7 เทคนิคเฉพาะของการจัดการในชั้นเรียน
- 2.8 ข้อเสนอแนะในการจัดการในชั้นเรียน
- 2.9 บทบาทของครูอนุบาลด้านการจัดการในชั้นเรียน
- 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการในชั้นเรียน
 - 2.10.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 3 ชุดการศึกษาด้วยตนเอง

- 3.1 ความหมายของชุดการศึกษาด้วยตนเอง
- 3.2 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง

- 3.3 หลักการในการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง
- 3.4 องค์ประกอบของชุดการศึกษาด้วยตนเอง
- 3.5 ขั้นตอนการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง
- 3.6 คุณค่าของชุดการศึกษาด้วยตนเอง
- 3.7 โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา
ศึกษา
- 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการศึกษาด้วยตนเอง
 - 3.8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กอนุบาล

ความสำคัญของเด็กอนุบาล

เด็กวัยอนุบาล เป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาของบุคคล เพราะว่าทั้งร่างกาย จิตใจ สมอง และนิสัยของบุคคลจะสร้างและหล่อหลอมได้ดีในเด็กวัยนี้ ซึ่งมอนเตสซอรีได้กล่าวอ้างว่า ช่วงเวลาที่ดีที่สุดของเด็กก็คือ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ขวบ เพราะรูปแบบพฤติกรรม ต่าง ๆ และกระบวนการคิดอย่างผู้ใหญ่ได้ถูกสร้างขึ้น โดยมีความเชื่อว่าเด็กมีศักยภาพสูง แต่ไม่ได้รับการให้การศึกษาที่ท้าทายความสามารถของเขาอย่างเพียงพอ (บุหงา วัฒนะ, 2534)

นอกจากนั้น ภรณ์ กุรุรัตนะ (ม.ป.ป.) ยังได้กล่าวถึงเด็กในวัยนี้ว่าเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโต และ พัฒนาการทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน และเป็นระยะที่ พัฒนาการทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางสติปัญญา จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ในช่วง 4 ปีแรกของชีวิต เด็กจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาถึงร้อยละ 50 และจะเพิ่ม เป็น ร้อยละ 80 เมื่อเด็กอายุได้ 8 ปี ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของบลูม (Bloom , 1964 อ้างถึง ใน ประดิษฐ์ อุปรมย์, 2524) ซึ่งกล่าวว่า การศึกษาของเด็กในช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด ของชีวิต เพราะเป็นช่วงที่เด็กพัฒนาความสามารถที่จะเรียนรู้มากที่สุดในช่วงนี้ถ้าบ้านและ โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่สร้างเสริมการเรียนรู้เด็กจะเกิดการเรียนรู้ทั้งโดยทั่วไป และการเรียนรู้ใน เรื่องเฉพาะอย่างได้ดีที่สุดด้วย บลูม (Bloom, 1964 อ้างถึงใน บุหงา วัฒนะ, 2534) เชื่อว่า สภาพแวดล้อมในวัยเด็กตอนต้นเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตของเด็กเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุผล 3 ประการคือ

1. ลักษณะบางประการเจริญอย่างรวดเร็ว และสภาพแวดล้อมเป็นส่วนสำคัญที่จะ สร้างลักษณะเหล่านี้
2. นักพัฒนาการเชื่อว่า พัฒนาการในวัยต้นนี้ เป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการ ในช่วงต่อไป และสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้เกิดพัฒนาการในระยะต้น
3. การเรียนรู้ครั้งแรกเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าการเรียนรู้ครั้งต่อไป ซึ่งมักจะได้รับผลกระทบ จาก การเรียนรู้ครั้งแรก เพราะฉะนั้น การเรียนรู้ในวัยต้นนี้ จึงต้องเป็นการเรียนรู้อย่างถูกต้อง ซึ่งสภาพแวดล้อมมีส่วนทำให้เกิดขึ้น

ส่วน อีริกสัน (Erikson) เน้นความสำคัญของวัยเด็กว่าเป็นวัยที่เรียนรู้สิ่งแวดล้อม ถ้า สิ่งแวดล้อมแปลกใหม่ น่าตื่นเต้นสนใจ และให้ความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดี เพราะมีความสุข ถ้าเด็กประสบแต่สิ่งไม่พึงพอใจ คับแค้น เด็กจะขาดความสุข มองโลกในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่น ในตนเอง (กรมสามัญศึกษา, 2523)

แนวคิดที่ได้กล่าวแล้วแสดงให้เห็นว่า เด็กอนุบาลจำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดู และการเรียนรู้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง มีจิตใจมั่นคง อารมณ์แจ่มใส สติปัญญา เฉลียวฉลาด และมีความสามารถปรับตัวได้ดีในสังคม หน้าที่รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลจึงเป็นของ พ่อ แม่ ครู และทุกคน (ภรณ์ กุรุรัตนะ,ม.ป.ป.)

ธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล

เด็กอนุบาลจะมีธรรมชาติและลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากในวัยอื่น ๆ ซึ่ง
 สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533) ได้อธิบายไว้โดยสรุป ดังนี้

ด้านร่างกาย เป็นช่วงวัยที่เจริญเติบโตเร็วกว่าเด็กในวัยประถม ทั้งด้านน้ำหนักส่วนสูง สัดส่วนของร่างกาย กล้ามเนื้อและกระดูก สามารถบังคับกับการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดี เดินได้อย่างคล่องแคล่ว วิ่ง และกระโดดได้ไม่ถ้อยอยู่หนึ่ง ส่วนพัฒนาการของกล้ามเนื้อใหญ่มีความก้าวหน้ามากกว่ากล้ามเนื้อย่อย ความสัมพันธ์ระหว่างตาและมือยังไม่สมบูรณ์นัก เด็กหญิงมีพัฒนาการทางกล้ามเนื้อย่อยหยาบของเล็กได้ดีกว่าชายมาก ความถนัดในการใช้มือซ้าย ขวา จะปรากฏชัดเจน

ด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กอนุบาลนั้น เป็นระยะวิกฤตของพัฒนาการทางอารมณ์ การส่งเสริมและช่วยให้เด็กมีความสุข มีความปิติเบิกบานจะเป็นรากฐานสำคัญในการปรับตัวเวลาที่เป็นผู้ใหญ่ โดยปกติเด็กมักจะมีความกลัว ความวิตกกังวล ความโกรธ ความอิจฉาริษยา เด็กวัยนี้ยังไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้

สำหรับด้านสังคม ซึ่งหมายถึงการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมวัย การที่เด็กได้รับความรักและความอบอุ่นจากพ่อ แม่ ทำให้เด็กกล้าที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ในด้านบุคลิกภาพ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533) ได้กล่าวถึงแนวคิดของนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่าน ได้แก่ อีริกสัน (Erikson) ฟรอยด์ (Frued, 1856-1939) เพียเจท์ (Piaget, 1896 - 1980.. and Inhelder, 1967) ดังนี้ คือ เด็กอนุบาลเป็นวัยที่ อีริกสัน (Erikson) เรียกว่าเป็นวัย การเป็นผู้คิดริเริ่ม - การรู้สึกผิด (Initiative and Guilt) มีความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระผู้ใหญ่ควรพยายามช่วยเหลือสนับสนุนมากกว่าดูหรือห้าม เพราะทำให้เด็กมีความขัดแย้งในใจและรู้สึกผิด เก็บกดความคิดริเริ่ม ซึ่ง ฟรอยด์ (Frued) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กพยายามหาวิธีแก้ปัญห โดยการเล่นแบบพฤติกรรมพ่อหรือแม่ที่มีเพศเดียวกับตน ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) เพียเจท์ (Piaget) ได้ อธิบายว่า เด็กวัยนี้ไม่สามารถที่จะเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น จึงเป็นการยากที่เด็กวัยนี้จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น จะคิดว่าสิ่งที่ตนรับรู้คนอื่นก็รับรู้ด้วย การส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวัย โดยมีผู้ใหญ่ให้ความช่วยเหลือ จะช่วยให้การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กลดลง (Piaget and Inhelder) ตัวอย่างในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น บิดา มารดา

ครู และเพื่อน รวมทั้งสิ่งที่พบเห็นในโทรทัศน์ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กวัยนี้มาก

ด้านสติปัญญา การพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กก่อนอายุอยู่ในขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre - operational Stage) ซึ่งในความคิดของเด็กในวัยนี้ขึ้นอยู่กับความรู้เป็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถที่จะใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้ง เริ่มใช้ภาษาในการบอกชื่อตนเอง และสิ่งที่รอบตัวได้ เรียนรู้สัญลักษณ์และใช้สัญลักษณ์ได้ มีความสามารถในการใช้ความคิดคำนึงหรือสร้างจินตนาการและการประดิษฐ์ เด็กวัยนี้มีความเข้าใจที่ละเอียดอย่างไม่สามารถพิจารณาหลาย ๆ อย่างผสมกันได้ การตัดสินใจของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ ยังไม่รู้จักใช้เหตุผล

จะเห็นได้ว่า ธรรมชาติของเด็กก่อนอายุเวลานั้น มีลักษณะเฉพาะตามวัยเช่นเดียวกับเด็กวัยอื่น ครูและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ จึงจะส่งเสริมพัฒนาการได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง ภรณ์ กุรุรัตน์ (ม.ป.ป.) ได้เสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

1. เด็กระดับก่อนประถมศึกษามีความแตกต่างจากเด็กระดับประถมศึกษาหลายด้าน ฉะนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จึงต้องสอดคล้องกับหลักพัฒนาการเด็กเพื่อเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนประถมศึกษาต่อไป
2. พัฒนาการของเด็กวัยเดียวกัน อาจเร็วช้าต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่แต่ละคนได้รับ
3. ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็ก คือ ความรัก การเล่น การรับประทานอาหาร การพักผ่อน การป้องกันโรค
4. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กนั้น ครูควรส่งเสริมในทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน เนื่องจากพัฒนาการแต่ละด้าน มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน และมีความสัมพันธ์กันการส่งเสริมหรือการสะกิดกันพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่ง ย่อมทำให้เกิดผลดี หรือผลกระทบพัฒนาการด้านอื่น ๆ ด้วย
5. การส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย ขึ้นอยู่กับการเลี้ยงดูเด็กให้มีการเจริญเติบโตด้านส่วนสูง และน้ำหนักตามปกติ และการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็ก และประสาทสัมผัส
6. การส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญา ขึ้นอยู่กับการจัดสิ่งแวดล้อม การใช้สื่อที่กระตุ้นให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัส การสังเกต การค้นหา และการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนการใช้ภาษาในการสื่อความหมาย
7. การส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ และสังคม ขึ้นอยู่กับความรักความเอาใจใส่ที่เด็กได้รับจากผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่และครู เมื่ออยู่ที่โรงเรียนครูจึงมีบทบาทที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้เด็กมีความรู้สึกปลอดภัย อบอุ่นและเชื่อมั่นในตนเอง

นอกจากนั้น ประดิพันธ์ อุปรมย์ (2527) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การเตรียมความพร้อมทางอารมณ์ และสังคมให้เด็กอนุบาลนั้น ครูจำเป็นต้องอาศัยสื่อการสอนทั้งประเภทวัสดุอุปกรณ์ และ วิธีการเข้าช่วย โดยเน้นให้เด็กรู้จักเข้าใจลักษณะอารมณ์ของผู้อื่น ควบคุมพฤติกรรมของตนขณะเกิดอารมณ์ ควบคุมการเกิดอารมณ์ของตนเอง รู้จักเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นกับรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมได้โดยเร็ว

การเรียนรู้ของเด็กอนุบาล

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในช่วงชีวิตของแต่ละคน วัยอนุบาลนับเป็นช่วงเวลาหนึ่งที่เกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิต ทั้งนี้เพราะเมื่อเด็กเติบโตขึ้นความต้องการต่าง ๆ ก็เพิ่มมากขึ้นนอกเหนือไปจากความต้องการทางกายในวัยทารก การเรียนรู้เป็นการพัฒนาความคิดและสติปัญญาที่ต่อเนื่องมาจากวัยทารก แต่เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังมีความคิดจำกัดอยู่ในลักษณะของรูปธรรม ต้องเป็นสิ่งของ หรือเรื่องราวที่เขาสามารถจับต้องได้ หรือเห็นผลของการกระทำนั้น ๆ ชัดเจน การเรียนรู้ของเด็กจึงมักเกิดจากการทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองหรือ สืบวจสิ่งต่างๆด้วยตนเอง (ปรเกษรรัตน์ ภทรชิต , 2533) ที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง ซึ่งประสบการณ์ตรงที่เด็กได้รับจากสภาพแวดล้อมนั้นมีผลต่อการเรียนรู้และการสร้างเสริมลักษณะนิสัยของเด็กอนุบาลเป็นอย่างมากรวมทั้งยังสามารถเป็นตัวกำหนดลักษณะนิสัยของเด็กอีกด้วย ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของเด็ก ได้แก่ การเสริมแรงทางบวก เมื่อต้องการสร้างให้เด็กมีลักษณะนิสัยนั้น ๆ ต่อไป และลงโทษ เมื่อต้องการให้เด็กยุติลักษณะนิสัยที่ไม่เหมาะสม (พัชรี สวนแก้ว , 2536)

การเรียนรู้จากการบอกเล่า เป็นอีกวิธีหนึ่ง que เด็กอนุบาลสามารถจะเรียนรู้ได้จากการบอกเล่าของบุคคลหรือการบอกเล่าจากหนังสือ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ทางอ้อมเนื่องจากตัวเด็กไม่ได้มีประสบการณ์ตรงต่อสิ่งเหล่านั้น การบอกเล่าจะได้ผลดีควรได้มีการพิจารณาถึงลักษณะของเรื่องที่มีความเหมาะสมกับเด็ก ตลอดจนการผูกเรื่องที่เหมาะสมกับวัยของเด็กอีกด้วย (ประภาพรรณ สุวรรณสุข, 2526)

การเรียนรู้จากการสังเกต เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็ก เด็กมักแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามตัวแบบที่อยู่ใกล้ซึ่รอบ ๆ ตัวเด็กนั่นเอง แต่เมื่อเด็กเข้าสังคมจะเริ่มสังเกตและลอกเลียนแบบพฤติกรรมของคน que เด็กสนใจ ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องกับเด็ก ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครู จึงควรระมัดระวังในการที่จะเป็นตัวแบบที่ดีสำหรับเด็กด้วย (พัชรี สวนแก้ว , 2536)

การเรียนรู้ของเด็กอนุบาล จะเกิดขึ้นได้จากการมีประสบการณ์ทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งผลจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ดังกล่าวจะทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมทั้งในลักษณะที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ดังนั้น พ่อ แม่ ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการอบรม

เลี้ยงดู จึงควรจัดประสบการณ์ในทางที่เหมาะสมให้แก่เด็ก เพื่อที่เขาจะได้มีพัฒนาการไปในทิศทางที่ต้องการต่อไป (ประกายรัตน์ ภัทรธิต, 2533)

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2535) ได้กล่าวสรุปว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่งไม่ใช่เฉพาะในห้องเรียน เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิต จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กจึงต้องเน้นให้เด็กมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง และมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้มาก

กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอนุบาล

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องคำนึงถึงความครอบคลุมพัฒนาการของเด็กทุก ๆ ด้าน โดยมีความสัมพันธ์กับวิธีการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งคนทั่วไปคิดว่าการสอนเด็กเล็ก ๆ นั้นไม่ต่างจากเด็กชั้นประถมปีที่ 1 มากเพราะมีอายุห่างกันเพียง 1-2 ปี แต่ตามความเป็นจริงแล้ว มีความแตกต่างกันหลายด้าน เช่น ด้านภาษา การคิด ความเข้าใจ ช่วงความสนใจ ประสาทสัมผัสระหว่างมือและตา เป็นต้น (ราตี ทองสวัสดิ์, 2533) ดังนั้นกิจกรรมสำหรับเด็กที่เหมาะสม ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการอย่างครบถ้วนสูงสุดในทุกด้าน จึงควรมีหลักการที่ชัดเจน

ราตี ทองสวัสดิ์ ได้เสนอหลักการในการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยต้องคำนึงถึงพัฒนาการ และจิตวิทยาของเด็กในวัยนี้ที่สำคัญ กล่าวคือ กิจกรรมที่จัดต้องสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก เป็นที่สนใจของเด็ก และ เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก
2. จัดให้มีทั้งกิจกรรมสงบ และเคลื่อนไหวและออกกำลัง กิจกรรมสงบเช่น การฟังนิทาน การนั่งสนทนา เป็นต้น ส่วนกิจกรรมเคลื่อนไหวและออกกำลังนั้นส่วนมากได้แก่ การทำกิจกรรมประเภทการเคลื่อนไหวและจังหวะ การทำท่าประกอบเพลง การเล่นเครื่องเล่นสนาม เป็นต้น ที่จัดเช่นนี้ก็เพื่อเด็กจะได้มีโอกาสสนุกสนานกระโดดโลดเต้น แต่ถ้ามีเฉพาะกิจกรรมประเภทนี้เท่านั้น เด็กจะเหนื่อย อาจทำให้หงุดหงิดเกรได้ การจัดกิจกรรมสงบจะเป็นโอกาสให้เด็กได้พักไปในตัว
3. จัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก การจัดกิจกรรมต่างๆต้องคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ เช่น กิจกรรมการเล่น เด็กจะทำได้ยาวนานหากเป็นกิจกรรมที่ต้องนั่งฟังครู พูดหรือกิจกรรมที่ต้องออกกำลังแล้ว จะต้องจัดในช่วงเวลาสั้น กิจกรรมที่ครูสนทนากับเด็กต้องใช้เวลาไม่เกิน 15-20 นาที
4. เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำเป็นรายบุคคลให้มากที่สุด ตามหลักแล้วจะใช้เวลามากถึงร้อยละ 75 ของกิจกรรมทั้งหมด เช่น กิจกรรมศิลปะศึกษา กิจกรรมการเล่น และกิจกรรม

เคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นต้น

พัฒนา ชัชพงศ์ (ม.ป.ป.) มีความเห็นสอดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมของ ราชินีทองสวัสดิ์ ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงขอบข่ายของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กซึ่งจะเป็นการปูพื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนรู้ โดยให้ข้อเสนอแนะลักษณะของประสบการณ์ และกิจกรรม ดังนี้

1. เนื่องจากเด็กมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันทุกคน จึงควรจัดกิจกรรมที่เปิดกว้างให้เด็กได้ทำตามความสามารถของตน เช่น การวาดภาพ การปั้น การฉีก ตัดปะ เป็นต้น

2. กิจกรรมควรมีหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การทดลอง การพาไปทัศนศึกษา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้น

3. กิจกรรมควรจัดให้มีความสมดุลเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมในพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกัน

จากข้อเสนอแนะหลักการจัดกิจกรรมและลักษณะของกิจกรรมดังกล่าวแล้วจะเห็นว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอนุบาลนั้น มีจุดมุ่งหมายให้เด็กได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ มีความสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กวัยนี้ให้มากที่สุด กล่าวคือ มีความพอใจที่จะทำกิจกรรมด้วยความสดชื่น ร่าเริง แจ่มใส ทำให้ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อีกประการหนึ่งก็มีความเหมาะสมระหว่างบุคคล จะต้องยอมรับว่าเด็กมีความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดกิจกรรมต้องเอื้อให้เด็กได้พัฒนาเต็มความสามารถของแต่ละบุคคลด้วยว่าในแต่ละวัน ควรกำหนดกิจกรรมประเภทใด ควรทำเนืองถึงอะไร และใช้เวลาไม่น้อยอย่างไร ราชินีทองสวัสดิ์ (2528) ได้เสนอเกณฑ์ การจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กอนุบาล ดังนี้

1. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน การจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ กิจกรรมที่จัดต้องมีหลาย ๆ แบบ กล่าวคือ จัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นรายบุคคลที่เด็กอาจเลือกทำด้วยตนเองให้มากที่สุด คือ ร้อยละ 75 จัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นกลุ่มเล็ก ร้อยละ 15 จัดกิจกรรมรวม ร้อยละ 10 กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งในและนอกห้องเรียน ในอัตราส่วนใกล้เคียงกัน กิจกรรมที่จัดให้ควรมี ทั้งกิจกรรมสงบและกิจกรรมที่ต้องออกกำลัง กิจกรรมสงบ ได้แก่ การสนทนา การฟังนิทานหรือเพลง การดูหนังสือ การเล่นเครื่องเล่นในห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องออกกำลัง ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทรายและน้ำ การเคลื่อนไหวและจังหวะ การเล่นเกมไม้บล็อก การเล่นเกมช่างไม้ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์

2. การกำหนดกิจกรรม เมื่อได้หลักเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ก็อาจกำหนดกิจกรรมได้ดังนี้ คือ การเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมกลุ่มหรือ

กิจกรรมในวงกลม การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง และการเล่นเกมการศึกษา

3. การจัดกิจกรรมลงในตารางกิจกรรมประจำวัน สามารถแยกได้เป็น 3 ประเภท คือ

กิจกรรมที่ต้องออกกำลังหรือสำรวจจิตใจ มุ่งความสนใจไปยังคำพูดของครูและเพื่อน ได้แก่ การเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้สำหรับเด็ก 5 ขวบไม่ควรใช้เวลาเกิน 20 นาที หากเกินกว่านี้เด็กอาจเหน็ดเหนื่อยหรือเบื่อหน่ายได้

กิจกรรมที่เด็กทำอย่างเสรี เช่น การเล่นตามมุมต่าง ๆ ในห้องหรือการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมประเภทนี้เด็กจะทำด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน แม้จะใช้เวลานานขึ้นก็ไม่เบื่อหน่าย โดยทั่วไปมักจัดในช่วงเวลา 30-40 นาที

กิจกรรมการเล่นที่มีกติกา ได้แก่ เกมการศึกษา เวลาที่กำหนดให้จะอยู่ระหว่างประเภทที่ 1 และ 2 คือ ประมาณ 25-30 นาที

จากแนวคิดและหลักการ ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาลศึกษาที่เหมาะสมดังที่ได้กล่าวแล้วนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537) จึงได้กำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน ไว้โดยประมาณ ดังนี้

- 08.00-08.15 น. รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบสภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปอาบน้ำ
- 08.15-08.30 น. เคารพธงชาติ และสวดมนต์
- 08.30-08.40 น. สำรองการมาโรงเรียน สนทนา ข่าวและเหตุการณ์
- 08.40-09.00 น. การเคลื่อนไหวและจังหวะ
- 09.00-10.00 น. กิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม
- 10.00-10.10 น. พัก (รับประทานอาหารว่าง)
- 10.10-10.30 น. กิจกรรมในวงกลม
- 10.30-11.00 น. การเล่นกลางแจ้ง
- 11.00-12.00 น. พัก รับประทานอาหารกลางวัน
- 12.00-14.00 น. นอนพักผ่อน
- 14.00-14.20 น. เก็บที่นอน ล้างหน้า
- 14.20-14.30 น. พัก (รับประทานอาหารว่าง)
- 14.30-14.50 น. เกมการศึกษา
- 14.50-15.00 น. สรุป เตรียมตัวกลับบ้าน

โดยที่ตารางกิจกรรมประจำวัน สามารถปรับให้เหมาะสมกับเวลา เหตุการณ์ ศาสนาวัฒนธรรม ประเพณี สภาพชุมชน และท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องมีครบทุกกิจกรรม

กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก นั้นจะบรรลุผลมากน้อยเพียงใด ครูอนุบาล นับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด เพราะครูระดับนี้จะเป็นผู้ช่วยให้เด็กซึ่งอยู่ในวัยที่พัฒนาทุกด้านอย่างรวดเร็ว ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาในขั้นต่อไป หรือเป็นผู้ที่ทำให้พัฒนาการของเด็กล่าช้า ชะงักงัน และอาจนำไปสู่ความล้มเหลวในวัยต่อมาได้ จึงมีผู้กล่าวว่า "ครูระดับก่อนประถมศึกษา เป็นผู้ที่มีคุณอนันต์ มีโทษมหันต์" (ภรณี กุรุรัตนะ และคณะ, ม.ป.ป.)

การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนสำหรับเด็กอนุบาล

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอนุบาลนั้น องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดก็คือการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน พัชรี สวนแก้ว (2536) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก เป็น สิ่งเร้า ที่กระตุ้นและสร้างความสนใจแปลกใหม่ จากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่งในจิตใจของเด็ก เป็นพื้นฐานในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน ในลำดับต่อ ๆ ไป เนื่องจากเด็กอนุบาลต้องอยู่ในห้องเรียนวันหนึ่ง อย่างน้อย 4 -5 ชั่วโมง และอยู่ในช่วงที่เด็กจะต้องมีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและสมองมากมาย ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่จัดไว้ในห้องเรียนจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อพฤติกรรม และพัฒนาการของเด็ก

พัฒนา ชัชพงศ์ (ม.ป.ป.) ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดห้องเรียนอนุบาลว่า มีผลต่อเด็กอนุบาลมากเพราะเป็นช่วงแรกของเด็กในการออกสู่สังคมนอกบ้านต้องเริ่มเรียนรู้ ที่จะอยู่กับคนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน ต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ และการจะช่วยให้เด็กปรับตัวได้อย่างเป็นสุขนั้น ไม่มีกิจกรรมใดดีไปกว่าการจัดให้เด็กได้เล่น เพราะการเล่น นอกจากจะช่วยให้เด็กปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้แล้ว ยังมีผลดีต่อเด็กอีกหลายด้าน เช่น ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคง อบอุ่น เป็นสุขเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีโอกาสตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง มีความชื่นชมในสิ่งที่ได้พบเห็น

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2532) ได้อธิบายเหตุผลของการจัดห้องเรียนอีกประการหนึ่งว่า ธรรมชาติของเด็กอนุบาล อยู่ในช่วงที่เรียนรู้ด้วยการกระทำจากประสบการณ์ตรงที่ประกอบด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมง่าย ๆ ไปสู่สิ่งที่เป็นรูปธรรมยาก ๆ และไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม ในที่สุด มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองและสำรวจสิ่งใหม่ ๆ รอบตัวอยู่เสมอ ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาการไปตามระดับวุฒิภาวะหรือศักยภาพของแต่ละคน ดังนั้น ไม่ว่าจะยึดแนวการเรียนการสอนชนิดใดก็ตาม เด็กวัยนี้ควรได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองตามความถนัดความสามารถ และความสนใจของตนมากที่สุด ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย

อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องจัดเตรียมสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและพอใจที่จะเล่น หรือกระทำพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งนั้น ๆ แล้วเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยอาศัยสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม ซึ่งได้แก่ การจัดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งจำลอง และสื่อต่างๆ ที่เหมาะกับกิจกรรมภายในห้องเรียน (พัชรี สวนแก้ว , 2536)

การพิจารณาวางแผนหรือจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนอนุบาล ประดิษฐ์ อุปรมย์ (2524) กล่าวว่า ต้องพิจารณา 2 อย่างควบคู่กันไป คือ ลักษณะวัสดุ เครื่องตกแต่ง ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และลักษณะกิจกรรมของเด็กที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การพิจารณาวัสดุ อุปกรณ์ ลักษณะเครื่องตกแต่งห้อง ช่องว่าง มุมกิจกรรมต่างๆ ควรเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เลียนแบบชีวิตจริง แต่มีขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก เป็นโลกที่ย่อส่วนลงมาให้เท่ากับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นโต๊ะ ม้านั่ง หิ้งวางของ ก้อนน้ำ ที่ล้างมือ กระดานป้าย เป็นต้น ส่วนการจัดวางวัสดุ อุปกรณ์ จะต้องมีการจัดอย่างรอบคอบ เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กทั้งสิ้น เช่น โต๊ะเก้าอี้ ที่มีขนาดเล็กเหมาะกับตัวเด็กจะทำให้เด็กมีความคล่องตัว ในการลุก-นั่ง ในขณะที่โต๊ะ เก้าอี้ ที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไปเมื่อเทียบกับเก้าอี้ ทำให้เด็กลงหลังโกง เก้าอี้ที่สูงจากพื้นดินมากเมื่อเทียบกับตัวเด็ก อาจทำให้เด็กได้รับอันตรายจากการลุก-นั่ง เป็นต้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527) กล่าวว่าในการจัดควรคำนึงถึงการถูกสุขอนามัย และความสะอาดสบายในการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงกิจกรรม หยิบจับ ค้นหา หรือเลือกอุปกรณ์ วัสดุที่ใช้ไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง และถ้ามีไม่เพียงพอครูและนักเรียนอาจตัดแปลงหรือใช้วัสดุอื่นแทนได้ เช่น ถ้าไม่มีโต๊ะ เก้าอี้เพียงพอ ก็ใช้เสื่อหรือนั่งกับพื้นแทน การจัดโต๊ะ เก้าอี้ ไม่ควรจัดเรียงแถวหน้ากระดาน แต่ควรเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้บรรยากาศ ในห้องเรียนไม่จำเจการเปลี่ยนแปลงที่คำนึงถึงความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมจะช่วยให้ครูและเด็กสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยสะดวก

2. การจัดกิจกรรมที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ สำหรับการจัดเป็นศูนย์กิจกรรมหรือมุมกิจกรรมภายในห้องเรียน โดยเรียกชื่อต่างกันไปตามกิจกรรมเฉพาะอย่าง ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนหรือชนิดของกิจกรรมที่ต้องการจัดตามเป้าหมายของการศึกษาระดับนี้ จำนวนของศูนย์หรือมุมควรพิจารณาจากพื้นที่ เป้าหมายของการจัด และจำนวนเด็กภายในห้อง สำหรับจำนวนเด็กไม่ควรมีมากเกินไป เพราะเด็กเล็กต้องการความเอาใจใส่ดูแลจากครูอย่างใกล้ชิด เด็ก 20-25 คน ควรมีผู้ใหญ่ดูแลอย่างน้อย 2 คน นอกจากนี้ เด็กเล็กๆ จะประสบความลำบากใจในการเล่นกับเพื่อน

กลุ่มใหญ่ จึงควรจัดมุมกิจกรรมให้เด็กเล่น 1 มุมต่อเด็ก 4 คน เช่น มีเด็ก 25 คน ควรจัดมุมกิจกรรมอย่างน้อย 5-6 มุม (हररररर नीलवीशेरर, 2535)

ในการจัดศูนย์การเรียนรู้หรือมุมกิจกรรมสำหรับเด็กอนุบาล อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2532) ได้เสนอแนะว่า ครูจะต้องวางแผนการจัดอย่างรอบคอบ โดยจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีความหลากหลาย เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของเด็กๆ โดยเด็กสามารถร่วมกิจกรรมเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ภายใต้การสอน การดูแลช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกของครูผู้สอนและยังต้องคำนึงถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมในมุมกิจกรรมจะเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ และฝึกฝนทักษะที่เรียนไปแล้ว
2. การกำหนดพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ดำเนินกิจกรรม เช่น สามารถนั่งทำกิจกรรมบนโต๊ะ หรือบนพื้น มีการเคลื่อนไหวได้มากน้อยแค่ไหน หรือเสียงจะต้องเงียบสงบ เพราะเป็นมุมหนังสือ หรือสามารถส่งเสียงดังได้เพราะเป็นมุมบ้าน เป็นต้น
3. กำหนดเนื้อที่ที่จะตั้งมุมกิจกรรม เช่น มุมบล็อกรถอาจต้องการเนื้อที่มากกว่ามุมหนังสือ เนื่องจากเด็ก 4-5 คน ต้องการใช้นเนื้อที่ในการสร้างไม้บล็อก ในขณะที่มุมหนังสืออาจใช้นเนื้อที่น้อยสำหรับเด็กเพียง 2-3 คน เข้าไปอ่านหนังสือเงียบ ๆ
4. วางแผนให้มีเนื้อที่เพียงพอสำหรับการเคลื่อนไหว และมีทางเดินนำไปมุมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชัดเจน ใช้พื้นที่บนพื้นให้เป็นประโยชน์ในการทำกิจกรรม ไม่จำเป็นต้องมีโต๊ะ และเก้าอี้สำหรับทุกมุมกิจกรรม เพราะเด็กวัยนี้ชอบการเคลื่อนไหว เช่น อาจชอบนั่งนอนบนพื้นหรืออ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมต่างๆ
5. ไม่ปล่อยให้เนื้อที่ว่างตรงกลางห้องมากเกินไป เพื่อป้องกันเด็กวิ่งจากมุมห้องหนึ่งไปยังอีกมุมหนึ่ง มุมกิจกรรมไม่จำเป็นต้องชิดผนังห้องทั้งหมด อาจจัดบริเวณกลางห้องก็ได้ เพื่อใช้พื้นที่ให้เป็นประโยชน์ และลดปัญหาพฤติกรรมของเด็กจากการวิ่งไปมา
6. จัดเวลาในการทำกิจกรรมอย่างเพียงพอ ควรใช้เวลาประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมงในแต่ละครั้ง
7. จัดให้มุมกิจกรรมที่มีระดับเสียงดัง อยู่ห่างไกลจากมุมที่เงียบ เช่น มุมบล็อกรถกับมุมหนังสือ โดยจัดมุมที่มีระดับเสียงปานกลางอยู่ระหว่างมุมดังกล่าวได้ เช่น มุมศิลปะ มุมคณิตศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้มุมบล็อกรถควรมีพรมหรือเสื่อ เพื่อลดความดังของเสียงจากการกระทบของไม้กับพื้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527) ได้เสนอแนะมุมที่จำเป็นสำหรับเด็กอนุบาล อาจมีดังนี้

มุมหนังสือ เป็นที่รวบรวมหนังสือและสิ่งพิมพ์หลายประเภท ที่มีระดับความยากง่ายต่างกัน

มุมฝึกเขียน เป็นที่จัดกิจกรรม อุปกรณ์และวัสดุต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเขียนเส้นที่ประกอบเป็นตัวอักษร และกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเขียนต่างๆ

มุมธรรมชาติ เป็นที่เก็บอุปกรณ์เครื่องมือคั่นกว่าทดลองทางวิทยาศาสตร์เป็นที่แสดงผลงานทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนและเป็นที่รวบรวมกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับความรู้ทางด้านนี้

มุมสังคม ประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์ เช่น ภาพ ป้ายนิเทศ และกิจกรรมที่เสนอแนะให้นักเรียนศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ด้านนี้ทั้งด้วยตนเองและเป็นงานกลุ่ม

มุมศิลปะ เป็นที่รวบรวมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ที่ช่วยให้ผลิตงานจากความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นชิ้นเป็นอัน เช่น กระดาษ สี พู่กัน เศษผ้า เชือก กรรไกร แปรงเปียก นอกจากนี้ยังเป็นที่ยกผลงานและวัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียนใช้ในกิจกรรมต่างๆ

มุมเสริมทักษะ เสนอแนะอุปกรณ์และกิจกรรมสร้างเสริมทักษะอื่น นอกจากที่ได้จัดไว้แล้วในมุมอื่น ๆ สำหรับเด็กอนุบาลควรรวบรวมอุปกรณ์ของเล่นที่เสริมสร้างความพร้อมไว้ที่นี่ และอาจจะเป็นอุปกรณ์สำหรับเกมต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีแบบฝึกหัดทักษะต่าง ๆ วางไว้ด้วย

มุมก่อสร้าง ประกอบด้วยแท่งไม้ขนาดต่างๆ เพื่อให้เด็กนำมาต่อหรือก่อสร้างเป็นสิ่งต่างๆ ตามความคิดสร้างสรรค์

มุมงานไม้ ประกอบด้วยเครื่องมือช่างไม้จำลอง ให้นักเรียนได้รู้จักวิธีใช้เครื่องมือต่างๆ ในการตอก เลื่อย ไส เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก

มุมดนตรี ประกอบด้วยเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ขนาดย่อส่วนให้นักเรียนได้เล่นเคาะ ตี สี ตี เป่า เพื่อเรียนรู้เรื่องเสียง เกิดความสนุกสนานและผ่อนคลายอารมณ์

มุมบ้าน ประกอบด้วยเครื่องใช้ต่างๆ ในบ้านขนาดย่อส่วนเพื่อให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติเลียนแบบผู้ใหญ่

มุมอิสระ เป็นมุมที่เด็กได้นั่งเล่น นอนเล่นอย่างอิสระ ประกอบด้วย เสื่อ หมอน เก้าอี้นั่งเล่น เก้าอี้นอน เป็นต้น

มุมเลอะ เป็นมุมที่มีน้ำและทรายให้เด็กเล่น และอุปกรณ์ประกอบการเล่น เช่น ขวดน้ำพลาสติก ถ้วยน้ำ เครื่องตวงต่างๆ และเครื่องเล่นทราย

มุมกิจกรรมเหล่านี้ อาจจัดตั้งขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการและความจำเป็นที่เด็กและครูเห็นสมควรร่วมกัน แต่สิ่งสำคัญที่ครูและเด็กต้องยึดถือเป็นแนวเดียวกันคือ

วิธีใช้มุมการเรียนรู้ ครูและเด็กควรได้กำหนดร่วมกันถึงกฎเกณฑ์ที่จำเป็น เช่น การขี้นและส่งคืนหนังสือ วิธีใช้อุปกรณ์ การเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนมารยาทในการทำงาน นอกจากนี้ เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องพยายามเชื่อมโยงความสนใจของเด็กไปสู่การเรียนรู้ที่มีเหตุผลและมีความหมายมิฉะนั้นแล้วกิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์เป็นเพียงเครื่องให้ความบันเทิงแก่เด็กเท่านั้น

การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ดังนั้น การที่ครูจัดสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย ให้โอกาสเด็กได้เลือกเล่นและประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหาประสบการณ์ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงที่เป็นรูปธรรมอย่างอิสระโดยสมัครใจ ตามความสนใจ พอใจ และตามความต้องการของเด็กแล้ว จะช่วยส่งเสริมเด็กให้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ขึ้นทีละน้อย แต่มั่นคง และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ประสบความสำเร็จด้วยตัวของเขาเอง นอกจากนั้น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน ได้แสวงหาความรู้ และแสดงออกอย่างเต็มความสามารถ ที่จะช่วยให้พัฒนาได้เต็มตามศักยภาพของเขา

การจัดการในชั้นเรียน

ความหมายและขอบข่ายของการจัดการในชั้นเรียน

ชั้นเรียนสำหรับเด็กอนุบาล เป็นสภาพแวดล้อมใหม่ของเด็กๆ ที่ต้องจากบ้านของตนมาอยู่รวมกัน ทำงานร่วมกัน เล่นด้วยกัน ปฏิบัติภารกิจประจำวันด้วยกัน เด็กบางคนปรับตัวได้ง่าย แต่บางคนมีปัญหาไม่สามารถปรับตัวได้ ซึ่งเป็นภาระกับครูอนุบาลที่จะต้องใช้เวลาส่วนมากในการดูแล ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก แต่ใช้เวลาส่วนน้อยในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดการในชั้นเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การเรียนการสอนเกิดขึ้นได้และเด็ก ๆ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการในชั้นเรียนไว้ดังต่อไปนี้

มาลี นิสสัยสุข (2529) กล่าวว่า การจัดการในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ครูกระทำ มีผลต่อการใช้เวลาเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ

วีณา วโรตมะวิชญ์ (2530) กล่าวถึง ความหมายของการจัดการในชั้นเรียน ว่า หมายถึงกระบวนการต่างๆ ที่ครูใช้เพื่อทำให้ห้องเรียนหรือชั้นเรียนได้ทำสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเรียน ทำให้การสอนของกลุ่มมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยคำนึงถึงจิตวิทยาของวัยเด็กอย่างสม่ำเสมอ

มานะ อุณรัตน์ (2532) กล่าวว่า การจัดการในชั้นเรียน เป็นกระบวนการวางแผน แล้วนำมาปฏิบัติในห้องเรียน โดยที่ครูเตรียมการและดำเนินการปฏิบัติเกี่ยวกับ สภาพห้องเรียน พฤติกรรมนักเรียน การสอนของครู ซึ่งรากฐานสำคัญของการจัดการในชั้นเรียนของครูก็คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด

โบริช (Gary D. Borich, 1994) กล่าวว่า การจัดการในชั้นเรียนเกี่ยวข้องกับ ทักษะหลายด้านที่แตกต่างกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การจัดห้องเรียน การสร้างข้อตกลงในชั้นเรียน การตอบสนองการประพตติพิศของเด็ก การดูแลเด็กในการดำเนินกิจกรรม การเลือกรางวัลและ แรงเสริมทางบวก รวมทั้งการปฏิบัติตามตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อดูแลเด็กได้อย่างเหมาะสม เด็กเกิดการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดุก (Duke อ้างถึงใน Wolfgang and Glickman, 1986) ได้กล่าวถึง การจัดการในชั้นเรียนว่า คือ การเตรียมการและการปฏิบัติอันสำคัญ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมใน ชั้นเรียน และเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

ฟีเนย์ และคณะ (Feeney and others, 1987) กล่าวว่าเป้าหมายของ การจัดการในชั้นเรียน คือ การช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในทางบวก กับบุคคล ประสบการณ์ และวัสดุอุปกรณ์

เลมเลช (LemLech, 1979) ให้ความหมายของการจัดการในชั้นเรียนว่าหมายถึง การคิดแปลง ปรับปรุงสภาพห้องเรียน การวางแผนการใช้หลักสูตร การจัดวัสดุอุปกรณ์ การวางแผนพัฒนาเด็ก การคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้น และเตรียมการแก้ปัญหา

ซันฟอร์ด และคณะ (Sanford and others, 1983 อ้างถึงใน Jones and Jones, 1990) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการในชั้นเรียน กว้างขวางกว่าเรื่องของวินัย แต่ เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ที่ครูต้องทำในการอบรมสั่งสอนเด็ก เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำ กิจกรรมในชั้นเรียน ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ

ชิกเคแดนส์ และคณะ (Schickedanz and others, 1983) กล่าวว่า การจัดการ ในชั้นเรียน หมายถึง ภาระหน้าที่ของครูที่สามารถกระทำได้ เช่น การจัดวางวัสดุอุปกรณ์ การ วางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสม ซึ่งแนวทางที่ครูจัดระบบในชั้นเรียนสะท้อนถึงสมมติฐานที่ครู มีต่อการเรียนรู้ของเด็กและบทบาทของครูในกระบวนการนี้รวมทั้งแนวคิดในการจัดการ พฤติกรรมของเด็กให้เขาสามารถใช้พลังงานไปในการเรียนรู้มากกว่าการกระทำที่ไม่เกิดประโยชน์ โดยปกติในทางปฏิบัติ เป้าหมายของการจัดการในชั้นเรียนมิใช่เป็นเพียงการควบคุมพฤติกรรม เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการจัดเตรียมและการดูแลชั้นเรียนให้นักเรียนเกิด ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้

เวเบอร์ และคณะ (Weber and others, 1982) ให้ความหมายว่า การจัดการในชั้นเรียน หมายถึง กลุ่มกิจกรรมที่ซับซ้อนที่ครูสร้างขึ้นเพื่อรักษาสภาพบรรยากาศในชั้นเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้โดยสะดวกบังเกิดผลดี และมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการในชั้นเรียน สรุปรวม หมายถึง กระบวนการพัฒนาเด็ก ในด้าน การจัดเตรียมสภาพห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ และกิจกรรม รวมทั้งวิธีการในการจัดการพฤติกรรมของเด็ก เพื่อรักษาสภาพบรรยากาศในชั้นเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เด็กเกิดความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้

ความสำคัญของการจัดการในชั้นเรียน

การอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนนั้น พฤติกรรมทางสังคมบางอย่างมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียน เช่น การเรียนรู้ความร่วมมือ การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การรับผิดชอบ การรอคอย การทำงานโดยไม่รบกวนผู้อื่น การรู้จักเก็บของเล่น ของใช้ เป็นต้นครูจำเป็นต้องหาทางให้เด็กเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ ด้วยวิธีการจัดการในชั้นเรียน แม้ว่าครูจะมีวิธีการจัดการในชั้นเรียนที่แตกต่างกันไป แต่ทุกห้องก็มีระบบการจัดการ (Tiknoff and Word, 1978 อ้างถึงใน Schickedanz and others, 1983) ซึ่งเป็นระบบที่สะท้อนค่านิยมทั้งครูและนักเรียน ค่านิยมนี้อาจแสดงออกในรูปของกฎระเบียบในชั้นเรียน รวมทั้งนโยบายในห้อง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กอนุบาล แม้ว่าการเรียนการสอนในชั้นอนุบาลจะเป็นแบบแผนน้อยกว่าระดับอื่นก็ตาม แต่ก็ไม่มีการเรียนระดับใดที่ใช้วัสดุอุปกรณ์และการเข้ากลุ่มมากกว่าวัยนี้ หากชั้นเรียนไม่มีระบบการจัดการที่ดีก็ไม่สามารถที่จะประสบความสำเร็จลงได้ (Schickedanz and others, 1983) นอกจากนั้น มัวร์ (Kenneth D.Moore, 1992) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ชั้นเรียนจะต้องมีผู้นำที่มีคุณภาพ จะต้องมีระเบียบวินัย และต้องรักษาสภาพให้การเรียนรู้เกิดขึ้นให้ได้ซึ่งวิธีการจัดการในชั้นเรียนที่เหมาะสมคือหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และจากการรายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับทักษะของการจัดการในชั้นเรียน โบรฟี และ เอเวอร์ตัน (Brophy and Evertson, 1976 อ้างถึงใน Jones and Jones, 1990) พบว่า การจัดการในชั้นเรียน เป็นความสำคัญประการแรกที่ทำให้ครูประสบความสำเร็จ ครูที่ขาดทักษะด้านการจัดการในชั้นเรียน ไม่อาจประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยอนุบาล ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกรักของเขา ฟีนีย์ (Feeney , 1987) กล่าวว่า การจัดการในชั้นเรียนสามารถจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ และมีผลในระยะยาวที่จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตัวของเขาเองและผู้อื่นอีกด้วย

ดังนั้น การจัดการในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสอนของครูและการเรียนรู้ของเด็ก ช่วยให้ครูดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ประสบผลสำเร็จ เด็กมีพัฒนาการไปในทิศทางที่เหมาะสม ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยดี มีความเป็นอยู่ที่ดี มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งโรงเรียนและชั้นเรียน สามารถทำงานได้ประสบผลสำเร็จ มีผลงานที่น่าพอใจ และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

องค์ประกอบของการจัดการในชั้นเรียน

โจนส์และโจนส์ (Jones and Jones ,1990) กล่าวถึง การจัดการในชั้นเรียน ปี ค.ศ. 1990 ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. การจัดการในชั้นเรียน ควรมีพื้นฐานที่ความเข้าใจงานวิจัยในปัจจุบัน ทฤษฎีการจัดการในชั้นเรียน และ จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก
2. การจัดการในชั้นเรียน ขึ้นอยู่กับการสร้างความสัมพันธ์ทางบวก ระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก จะช่วยให้ครูสามารถค้นพบวิธีการและช่วยให้เข้าใจความต้องการของเด็ก
3. การจัดการในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ เกี่ยวข้องกับวิธีสอนของครูที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดด้วยการตอบสนองเด็กเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
4. การจัดการในชั้นเรียน เกี่ยวข้องกับการใช้องค์กร และวิธีการจัดการของกลุ่มที่ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมการทำงานสูงสุด
5. การจัดการในชั้นเรียน เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแนะนำ และการปรับพฤติกรรมอย่างเหมาะสม

การจัดการในชั้นเรียน เป็นเทคนิควิธีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานด้านจิตวิทยาเด็กและจิตวิทยาการศึกษา ครูอนุบาลต้องพยายามศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นผู้สอนที่มีความสามารถและเป็นนักแนะนำที่ดี ครูเป็นทั้งผู้นำ ผู้ริเริ่ม และเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็ก การที่ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการในชั้นเรียน จะเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจเลือกใช้วิธีการจัดการในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมทุกสถานการณ์

หลักการของการจัดการในชั้นเรียน

ซิกเคดแดนส์ และคณะ (Schickedanz and others ,1983) กล่าวว่า ในการวางแผนการจัดการในชั้นเรียน ควรเริ่มต้นที่มีจุดประสงค์ที่แน่นอน ชัดเจน และมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. ครูจะต้องมีระบบการจัดการในชั้นเรียนที่ปฏิบัติได้ผลดี
2. กฎระเบียบหรือข้อตกลงของห้องเรียน จะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาในระดับนี้
3. เป้าหมายของวินัย คือ ความร่วมมือของนักเรียนในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การจัดการในชั้นเรียน คือ การจัดการเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก เพื่อที่จะให้เกิดการสอนและการเรียนรู้
5. ครูจะต้องรับผิดชอบที่จะพัฒนา และรักษาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ส่วน กู๊ด และโบรफी (Thomas R.Good and Jere E.Broophy ,1984) ได้เสนอหลักการทั่วไปของการจัดการในชั้นเรียน ไว้ดังต่อไปนี้

1. เด็กพอใจที่จะทำตามข้อตกลง ซึ่งเขามีความเข้าใจและยอมรับ
 2. การจัดการในชั้นเรียน ควรจะเป็นวิธีการที่มองด้วยสายตายาวไกล ที่เด็กใช้เวลาในการทำผลงาน มากกว่าที่จะมองภาพโดยเน้นการควบคุมการประพฤติผิด
 3. เป้าหมายของครู คือการพัฒนาให้เด็กควบคุมตนเอง ไม่เพียงแต่ครูพยายามที่จะควบคุมเขา
 4. ปัญหาวินัย คือ ปัญหาระยะสั้น เมื่อเด็กผูกพันกับกฎเกณฑ์ในการทำงานอย่างมีความหมาย ด้วยสื่อและอุปกรณ์ที่เขามีความถนัดและสนใจ
- การจัดการในชั้นเรียน มีหลักการในการดำเนินงานที่มีเป้าหมายเพื่อให้การสอนและการเรียนรู้ดำเนินไปได้ด้วยดี มุ่งที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ โดยครูจะต้องมีระบบการจัดการในชั้นเรียนของคนที่มีความเหมาะสม ทั้งต่อตัวครูและเด็ก

กระบวนการของการจัดการในชั้นเรียน

การจัดการในชั้นเรียน มีลักษณะเป็นกระบวนการ เช่นเดียวกับการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ เวเบอร์ (Weber ,1982) กล่าวว่า กระบวนการจัดการในชั้นเรียน มี 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายสภาพที่พึงปรารถนา (Specifying Desirable Classroom Conditions)

การจัดการในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ คือ การทำให้ชั้นเรียนอยู่ในสภาพที่มีการเรียนรู้สูงสุด โดยเริ่มต้นจากความคิดและความรู้สึกของครูว่า สภาพบรรยากาศแบบใดที่ครู

ต้องการอยากให้เป็น ครูจะต้องมองให้แจ่มชัด ซึ่งสภาพที่ครูต้องการจะสะท้อนให้เห็นปรัชญาของตนเอง การที่ครูกำหนดเป้าหมายสภาพห้องเรียนที่พึงปรารถนา จะมีประโยชน์กว่าครูที่ไม่กำหนดเป้าหมาย 2 ประการ คือ

1. ครูจะไม่หลงทาง
2. ครูจะมีพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และสามารถประเมินผลได้

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพห้องเรียนในปัจจุบัน (Analyzing Existing Classroom Conditions)

เป็นการเปรียบเทียบและจำแนกระหว่าง "ห้องเรียนในอุดมคติ" และ "ห้องเรียนในความเป็นจริง" ตามแนวทางดังนี้

1. ความขัดแย้งกันระหว่าง สภาพห้องเรียนปัจจุบันกับสภาพห้องเรียนที่พึงปรารถนา ครูจะต้องรวบรวมแล้วตัดสินใจว่า อะไรที่จะต้องได้รับความสนใจในทันทีทันใด อะไรที่ต้องจับตามอง จัดลำดับเหตุการณ์ แล้วติดตามจนถึงขั้นสุดท้าย

2. ปัญหาที่มีศักยภาพสูง อาจเกิดขึ้นได้ถ้าครูมีมาตรการในการป้องกันปัญหาไม่เพียงพอ

3. สภาพที่ดีที่ปรากฏในชั้นเรียน เป็นสภาพที่ควรดำรงรักษาไว้ให้มีอยู่ตลอดไป

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกวิธีการจัดการในชั้นเรียน (Selecting and Utilizing Managerial Strategies)

เมื่อวิเคราะห์สภาพชั้นเรียนที่เป็นอยู่แล้ว ครูจะพบว่าจำเป็นต้องใช้เทคนิคของการจัดการในชั้นเรียนต้องเลือกวิธีการอย่างระมัดระวังและมีประสิทธิภาพสูงสุด ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งอาจ เป็น การแก้ปัญหา การป้องกันปัญหา หรือ การดำรงสภาพที่พึงปรารถนาให้คงอยู่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลวิธีการจัดการในชั้นเรียน (Assessing Managerial Effectiveness)

ครูจำเป็นต้องประเมินผลอยู่ตลอดเวลา โดยพิจารณาจาก พฤติกรรมของครูและเด็ก ดังนี้

1. พฤติกรรมของครู จะพิจารณาพฤติกรรมการจัดการในชั้นเรียนที่ครูกำลังใช้ อยู่กับพฤติกรรมจัดการในชั้นเรียน ที่ครูต้องการใช้ แล้วประเมินว่าวิธีการที่ครูใช้อยู่ นั้น เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่

2. พฤติกรรมของเด็ก พิจารณาจากพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกมาในสภาพจริงว่าเป็นไปตามความคาดหวัง (สภาพที่พึงปรารถนา) หรือไม่ โดยมีจุดเน้นที่ความแตกต่าง

ของพฤติกรรมที่เขากำลังทำอยู่และสิ่งที่เขาหวังว่าเขาจะทำ

3. ข้อมูลพฤติกรรมของครูและเด็ก รวบรวมจาก 3 แหล่ง คือ ครู เด็ก และบุคคลภายนอก

ฉะนั้น การจัดการในชั้นเรียนมีลักษณะเป็นการกระบวนกรที่มีความชัดเจน ที่ครูสามารถปฏิบัติได้ ตรวจสอบได้ ครูที่มีประสิทธิภาพ สามารถที่จะกำหนดเป้าหมายได้อย่างชัดเจนมีความชำนาญในการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูต้องมีความรู้สึกไวที่จะรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น เด็กจะทำอะไร ไม่ทำอะไร และกำลังจะทำอะไร ต้องระวังว่าอะไรจะเกิดขึ้น แล้วสามารถเลือก หรือประยุกต์ใช้วิธีการจัดการในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ที่ครูได้วิเคราะห์ไว้ หลังจากนั้น ครูสามารถที่จะประเมินผลได้ โดยประเมินตนเองและประเมินเด็ก

วิธีการจัดการในชั้นเรียน

การจัดการในชั้นเรียนมีมาช้านานแล้ว แต่มีครูส่วนน้อยที่มีความรู้ความเข้าใจ โจนส์และโจนส์ (Jones and Jones ,1990) อธิบายว่า ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา วิธีการจัดยังไม่เป็นระบบนัก และครูมีความขัดแย้งไม่เห็นด้วยกับการจัดการในชั้นเรียน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการในชั้นเรียนแต่ดั้งเดิมมุ่งเน้นที่วินัยของเด็กเป็นหลัก ดังนั้น วิธีการจัดต่างๆ จึงมีจุดมุ่งหมายที่การแก้ปัญหาการประพฤติดิวินัยของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแนะนำและการควบคุมพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเป็นที่นิยมมาก ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการในชั้นเรียนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา จุดเน้นมิใช่เป็นการปฏิบัติของครูเพื่อตอบสนองเด็กที่ประพฤติดิ แต่อยู่ที่จะทำอย่างไรเพื่อป้องกันมิให้เด็กประพฤติดิ โดยมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของครู พบว่าพฤติกรรมของครูที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กและการเรียนรู้ของเด็กมี 3 ประการดังนี้

1. ทักษะในการจัดห้องเรียนและกิจกรรมการจัดการในชั้นเรียนของครู ซึ่ง กูนิน (Kounin , 1970 อ้างถึงใน Janes & Janes , 1990) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ที่จัดการในชั้นเรียนได้ผลดี ใช้วิธีการสอนหลายวิธีเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมของเด็ก โดยมุ่งเน้นการวางแผนในการจัดห้องเรียนและการจัดการเรียนการสอน

2. ทักษะในการจัดการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับพฤติกรรมครูที่ป้องกันปัญหาพฤติกรรมเด็กและสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น ครูพัฒนาเป้าหมายของการเรียนการสอนให้ชัดเจนใช้วิธีการสอนหลายวิธี มีสื่อที่เหมาะสม ดำเนินการสอนเป็นไปตามลำดับขั้นตอน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็ก โดยให้ความสำคัญกับผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กที่มีต่อการเรียนรู้ของเด็ก และพฤติกรรมของเด็ก มุ่งศึกษา 2 ด้านคือ

ผลสัมฤทธิ์ของเด็ก และเจตคติของเด็ก

ดังนั้น การจัดการในชั้นเรียนในปัจจุบัน จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการควบคุมความประพฤติของเด็ก เป็นการสร้างสรรค์กิจกรรม และจัดเตรียมสื่อที่เหมาะสม อีกทั้งการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ให้สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก (Evertson and Harris, 1992) นอกจากนี้งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการในชั้นเรียน ซึ่งควบคุมโครงการโดย The Center for Social Welfare Research at the School of Social Work, University of Washington (Jones and Jones, 1990) ยังชี้ให้เห็นว่าวิธีการที่มีผลมากที่สุดในการตอบสนองพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของเด็ก และช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชั้นเรียนได้ ก็คือ การจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิควิธีที่เหมาะสม ส่วนผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ทำการวิจัยเรื่องนี้พบว่า ผลสำเร็จของการจัดการในชั้นเรียน คือ การที่ครูยอมรับในการตอบสนองพฤติกรรม การเรียนรู้ของเด็ก มากกว่าการกล่าวโทษเด็ก

แนวคิดและทฤษฎีการจัดการในชั้นเรียน

ในปัจจุบันมีนักการศึกษาหลายท่าน ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย และรวบรวมวิธีการจัดการในชั้นเรียนขึ้น ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้จะนำเสนอเพียงแนวคิดและทฤษฎีบางท่าน ดังต่อไปนี้คือ

1. เวเบอร์และคณะ (Weber and others, 1982) เวเบอร์และคณะ ได้รวบรวมวิธีการจัดการในชั้นเรียนไว้รวม 8 วิธี ดังนี้คือ

1.1 การใช้อำนาจ (The Authoritarian Classroom Management Approach) การจัดการในชั้นเรียนเป็นกระบวนการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก บทบาทครู คือ เป็นผู้สร้างและรักษาระเบียบในชั้นเรียน โดยไม่ใช้วิธีการบังคับ ไม่เหยียดหยาม และไม่ใช้การลงโทษซึ่ง แคนเตอร์และแคนเตอร์ (Canter and Canter อ้างถึงใน Weber and others, 1982) เรียกว่าวินัยในตนเอง (Assertive discipline) หมายถึง เป็นเรื่องของการเข้าถึงจิตใจเด็ก เขาให้เหตุผลว่าเด็กต้องการ ขอบเขต และครูมีสิทธิที่จะกำหนดและบังคับขอบเขตนั้นๆ มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ

1.1.1 การจัดตั้งกฎระเบียบข้อบังคับ

1.1.2 การใช้ความนุ่มนวลอ่อนโยน เพื่อยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

1.1.3 การใช้คำสั่ง

กฎระเบียบข้อบังคับ คือ ข้อความที่เขียนพรรณนาถึงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรปฏิบัติของเด็ก ซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมของเด็กที่เป็นที่ยอมรับและไม่ยอมรับ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นแนวทางและควบคุมให้เด็กในขอบเขตที่กำหนดให้ว่าเขาควรอยู่ที่ใด ในทำนอง

เด็กวัยนี้เด็กควรทราบผลของการฝึกทักษะเขียนด้วย ซึ่งทักษะเขียนที่ครูสร้างขึ้นนั้น จะต้องนำไป บังคับใช้ได้จริง มีเหตุผล มีการอธิบาย ชัดเจน มีขอบเขตและเข้าใจง่าย และควรเริ่มต้นใช้ตั้งแต่วันที่แรกของปีการศึกษา

การใช้ความนุ่มนวลอ่อนโยน มุ่งเน้นการเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กอย่างนุ่มนวล และมีเมตตาต่อเด็ก ด้วยการใช้คำพูดหรือกิริยาท่าทางเพื่อบอกเด็ก มีใช้เพื่อบังคับ ชูเชิญ มีข้อเสนอแนะว่าวิธีการนี้ได้รับผลดีมากกว่าการใช้ความรุนแรง

การใช้คำสั่งและการบังคับ ในบางครั้งครูจำเป็นต้องบอกเด็กว่า เขาควรทำในสิ่งที่ครูต้องการให้เขาทำ หากครูใช้คำสั่งที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และตรงไปตรงมา เป็นวิธีที่ครูจะใช้ควบคุมพฤติกรรมเด็กได้ยาวนาน คำสั่งนั้นควรบอกถึงสิ่งที่คาดหวังว่าเด็กจะต้องทำเป็นอย่างไร

1.2 การข่มขู่ (The Intimidation Classroom Management Approach)

การข่มขู่ เป็นวิธีการควบคุมพฤติกรรมเด็กเช่นเดียวกับวิธีการใช้อำนาจ จุดเน้นคือ พฤติกรรมการข่มขู่ของครู อันเป็นการลงโทษที่รุนแรงเช่นเดียวกับการเขี่ยหยัน หัวเราะเยาะ บังคับชูเชิญ กุ๊กคาม บทบาทของครูคือ บังคับให้เด็กเห็นด้วยตามที่ครูสั่ง นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพราะความกลัว วิธีการนี้ใช้เพื่อแก้ปัญหาเป็นการชั่วคราวซึ่งครูตั้งใจขู่ให้หยุด เมื่อนักเรียนมีความเครียดและมีพฤติกรรมที่ผิด ใช้ได้ดีที่สุดในสถานการณ์ที่ต้องการให้เด็กหยุดต่อสู้กัน และหยุดการปฏิบัติที่ผิด ๆ เพียงครั้งหนึ่งเท่านั้น เมื่อการต่อสู้หยุดลง วิธีการนี้ก็ไม่สามารถใช้ได้ผลเหมือนวิธีการอื่น

1.3 การให้อิสระ (The Permissive Classroom Management Approach)

วิธีการนี้ มีจุดเน้นที่การตอบสนองความต้องการของเด็กโดยให้อิสระแก่เด็กมากที่สุดทุกเวลาและทุกสถานที่ บทบาทของครูคือ สนับสนุนด้วยการให้อิสระแก่เด็ก และอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการไปตามธรรมชาติ และที่สำคัญคือ ครูคาดการณ์ว่า ครูมีส่วนได้ช่วยเหลือเด็กเท่าที่จะทำได้ โดยครูกระตุ้นให้เด็กแสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระ ซึ่งจะพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพและให้โอกาสเด็กทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองเมื่อเด็กต้องการ

1.4 การทำตามตำรา (The Cookbook Classroom Management Approach)

วิธีนี้เป็นกรรวบรวมปัญหาของการจัดการในชั้นเรียนเท่าที่พบ และวิธีแก้ไขจากบทความและเอกสารต่างๆ นำมาเรียบเรียงเป็นรายการแนวทางแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของเด็กที่ปรากฏบ่อยๆ เป็นวิธีที่รวดเร็วและง่าย เหมือนตำราการปรุงอาหาร โดยเขียนรายการ "ทำ" และ "ไม่ทำ" ตัวอย่างเช่น

- คำหิเด็กเฉพาะตัวอยู่เสมอ
- ไม่เคยส่งเสียงดัง เมื่อกำลังเด็ก
- มีความมั่นคงและยุติธรรมกับเด็ก
- เชื่อว่าเด็กรู้ว่าตนเองทำความผิดก่อนลงโทษเขาเสมอ
- ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ

วิธีการนี้ช่วยให้ครูแก้ปัญหาได้อย่างฉับไว ใช้เวลาสั้น และประสบผลสำเร็จ

1.5 การจัดการเรียนการสอน (The Instructional Classroom Management Approach)

วิธีการนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการในชั้นเรียนให้ประสบผลดีนั้น เป็นผลของการจัดเตรียมการสอนอย่างมีคุณภาพ บทบาทของครูคือ จะต้องเตรียมบทเรียนที่ดีคือการเรียนการสอนที่ต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคนจัดเตรียมให้เด็กแต่ละคน มีโอกาสที่จะประสบ ความสำเร็จ กิจกรรมเป็นที่น่าสนใจและเร้าความสนใจของเด็กแต่ละคน บทบาทของครูดังกล่าว ช่วยให้บรรลุผลของการจัดการในชั้นเรียน 2 ประการด้วยกันคือ ช่วยป้องกันปัญหา และแก้ไขปัญหา ในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี กุนนิน (Kounin อ้างถึงใน Weber and others, 1982) กล่าวว่าสิ่งสำคัญที่สุดคือ ความสามารถของครูที่เตรียมและจัดบทเรียนที่ป้องกัน ความไม่เอาใจใส่ความเบื่อหน่าย และพฤติกรรมที่ไม่ดี เขาพบว่า ครูที่ประสบความสำเร็จ สอนตามบทเรียนที่เตรียมมาอย่างดี ดำเนินไปอย่างราบรื่นไม่สะดุด (smoothness) ใช้เวลาน้อยในการนำเด็กจากกิจกรรมหนึ่งไปยังอีกกิจกรรมหนึ่ง และยังคงความเคลื่อนไหวในกิจกรรมนั้นไว้ (momentum) และยังพบอีกว่า ครูที่ไม่ประสบความสำเร็จ ไม่ได้มีการเตรียมอย่างเพียงพอ ทำให้ติดขัดไม่ราบรื่น ชักช้า นำเข้าสู่กิจกรรมโดยที่เด็กยังไม่พร้อมเป็นผลให้เด็ก ไม่สนใจ เบื่อหน่าย และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

1.6 การปรับพฤติกรรม (The Behavior - Modification Classroom Management Approach)

การปรับพฤติกรรม เป็นวิธีการที่ใช้หลักการด้านจิตวิทยาพฤติกรรมเป็นพื้นฐานคือพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้ ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม และเชื่อว่าการที่เด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม มีสาเหตุ 2 ประการ ได้แก่ เด็กได้เรียนรู้ในการประพฤติตนไม่เหมาะสม และเด็กไม่ได้เรียนรู้ในการประพฤติตนอย่างเหมาะสม

วิธีการปรับพฤติกรรมสร้างขึ้นจากสมมติฐาน 2 ประการ ดังนี้

1. มีกระบวนการพื้นฐาน 4 ประการ ซึ่งเป็นเหตุผลของการเรียนรู้
2. การเรียนรู้ถูกอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมครอบงำ

บทบาทของครู คือ ต้องควบคุมและประยุกต์ใช้กระบวนการพื้นฐานทั้ง 4 ประการ ซึ่งนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมกล่าวว่า มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กมาก ได้แก่ การเสริมแรงทางบวก การลงโทษ การทำลาย และการเสริมแรงทางลบ ไปเปอร์ (Terrence Piper อ้างถึงใน Weber and others, 1982) อธิบายว่า เมื่อได้รับรางวัล หมายถึง การเสริมแรงทางบวก เมื่อถูกทำโทษ หมายถึงการลงโทษ เมื่องดการให้รางวัล หมายถึง การทำลาย และเมื่องดการลงโทษ หมายถึงการเสริมแรงในทางลบ

นอกจากนั้น นักพฤติกรรมนิยมตั้งสมมติฐานว่า ความถี่ของพฤติกรรมขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ที่ตามมา การเสริมแรงในทางบวก โดยให้รางวัลหลังจากมีพฤติกรรมนั้นๆ แล้ว ทำให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงเกิดขึ้นบ่อยๆ อีกทั้งเป็นพฤติกรรมที่มีความหนักแน่นมั่นคง และถูกทำซ้ำอีกในอนาคต ดังนั้น การเสริมแรงทางบวกจึงเป็นวิธีการที่ใช้แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กอย่างได้ผลดี โดยครูต้องคำนึงถึงความถี่ของการเสริมแรง การเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง การเสริมแรงภายหลังการแสดงพฤติกรรม ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในพฤติกรรมอย่างรวดเร็ว ถ้าหากครูต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ครูควรให้การเสริมแรงทุกครั้งหลังจากพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น ครูพึงระมัดระวังในการเลือกเครื่องเสริมแรงให้เหมาะสมกับเด็ก แต่ละคน โดยสังเกตว่าเด็กชอบทำอะไร สึกขาร่องรอยการเสริมแรงที่ครูใช้ได้ผลดีกับเด็กแต่ละคน และอาจถามเด็กโดยตรงว่าเขาต้องการอะไร หรือเขาต้องการทำอะไรในเวลาว่าง

เครื่องเสริมแรงทางบวก แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. เครื่องเสริมแรงพื้นฐาน เป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ ความอบอุ่น เป็นต้น
2. เครื่องเสริมแรงโดยมีเงื่อนไข ซึ่งเด็กได้รับการเรียนรู้ เช่น คำยกย่อง สรรเสริญ ความรักและเงิน มีหลายชนิดที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งเครื่องเสริมแรงทางสังคม เช่น คำยกย่อง หรือการปรบมือ เครื่องเสริมแรงที่เป็นสัญลักษณ์ และเครื่องเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม เช่น การให้ออกไปเล่นนอกห้อง ให้เวลาทำกิจกรรมที่ชอบ

สำหรับการลงโทษเป็นการอบรมสั่งสอนเด็กวิธีหนึ่งซึ่งช่วยให้เด็กรู้จักวิเคราะห์ แยกแยะได้อย่างรวดเร็วระหว่างการยอมรับและไม่ยอมรับพฤติกรรมนั้น ๆ แต่การลงโทษไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร เด็กอาจเข้าใจไปในทางที่ผิด เป็นเหตุให้เด็กขี้หว้อ กลายเป็นคนก้าวร้าว ไม่ได้ตอบ หรือไม่ตอบสนอง และขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่ยอมรับตัวเอง มีเจตคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน ครูจึงควรยับยั้งการลงโทษ

1.7 การสร้างบรรยากาศทางอารมณ์และสังคม (The Socioemotional - Climate Classroom Management Approach)

วิธีการสร้างบรรยากาศทางอารมณ์และสังคม เป็นพื้นฐานในการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตวิทยา และเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในชั้นเรียน โรเจอร์ (Carl Rogers อ้างถึงใน Weber and others , 1982) ได้จำแนกเจตคติที่เชื่อว่า เป็นสิ่งจำเป็นที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้โดยสะดวก มีประสิทธิภาพสูง ได้แก่ ความจริงใจ (Realness) การยอมรับ (Acceptance) การเข้าใจเด็ก (Empathic understanding) การใช้ชีวิต การสื่อสาร (บอกเด็ก) อย่างชัดเจน การไวต่อความรู้สึกของเด็ก ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างมาก จินอท์ (Ginott อ้างถึงใน Weber and others , 1982) มีความเห็นคล้ายคลึงกับโรเจอร์ คือ การให้ความสนใจดูแลเด็กเสมือนมองสิ่งมีค่า ว่าเด็กจะแสดงพฤติกรรมเช่นไร ครูควรยกย่องชมเชย แม้ว่าจะเป็นไปได้ในบางกรณี แต่คำยกย่องชมเชยนั้นเป็นที่ยอมรับ

กลาสเซอร์ (Glasser อ้างถึงใน Weber and others , 1982) อธิบายว่า พื้นฐานจำเป็นอย่างหนึ่งของคนเราคือ การมีชื่อเสียง ความรู้สึกที่ดีและมีเกียรติ มีคนยกย่องสรรเสริญ ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาความสัมพันธ์ ต่อคนอื่นทั้งเด็กและผู้ใหญ่

ส่วน เดคเคอร์ (Dreikurs อ้างถึงใน Weber and others , 1982) ได้เสนอแนวคิดในการสร้างบรรยากาศทางด้าน อารมณ์และสังคมที่ได้ผล 2 วิธี ได้แก่ ประชาธิปไตยในห้องเรียนซึ่งครูและเด็กรับผิดชอบร่วมกัน และผลกระทบจากพฤติกรรมของเด็กที่เกิดขึ้นภายหลัง เขาย้ำว่าครูต้องช่วยเด็ก พยายามเข้าใจถึงเหตุผลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและผลที่ได้รับจากพฤติกรรม ทั้งครูและเด็ก ซึ่งต่างก็มีเหตุผลที่จะเข้าใจกันได้ โดยหลีกเลี่ยงการลงโทษ การช่วยเหลือเด็กจะสามารถเปลี่ยนให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้มากกว่า

1.8 กระบวนการกลุ่ม (The Group - Process Classroom Management Approach)

กระบวนการกลุ่ม เป็นวิธีการของจิตวิทยาทางสังคม และซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานดังนี้

1. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมของกลุ่ม หรือการจัดกลุ่มในชั้นเรียน
2. ความสำเร็จของงานครู คือ ผลสำเร็จของกระบวนการกลุ่มในชั้นเรียน
3. กลุ่มในชั้นเรียน คือ ระบบสังคมซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบต่างๆ ในระบบสังคมทั้งหมด

4. การจัดการในชั้นเรียน เป็นงานที่ครูสร้างขึ้นและรักษาภาวะ

เงื่อนไข

จากคำอธิบายของ ชมัคและชมัค (Schmuck and Schmuck อ้างถึงใน Weber and others 1982) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสามารถของครูในการจัดกลุ่มของห้องเรียนได้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย คุณสมบัตินี้ 6 ประการ คือ 1) ความคาดหวัง (Expectations) ความคาดหวังในเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ครูมีต่อนักเรียนและนักเรียนมีต่อครู ครูคาดหวังให้นักเรียนปฏิบัติตนอย่างไร ครูต้องอธิบายเรื่องความคาดหวังของครูให้นักเรียนฟังอย่างชัดเจนและนักเรียนก็จะปฏิบัติตามความคาดหวังของครู 2) การเป็นผู้นำ (Leadership) สมาชิกในกลุ่มจะมีพฤติกรรมของความ เป็นผู้นำเพราะพฤติกรรมของความเป็นผู้นำนั้นจะช่วยทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มที่ตั้งไว้ 3) ความเป็นมิตร (Attraction) เป็นแบบของความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับ การสร้างความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างสมาชิกแต่ละคน โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศให้สมาชิกในกลุ่ม 4) มาตรฐานของกลุ่ม (Norms) เป็นแบบแผน ความประพฤติของกลุ่ม รวมทั้งความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม สิ่งเหล่านี้จะเป็นแนวทางซึ่งจะ ช่วยให้สมาชิกเข้าใจความคาดหวังของกลุ่มและเข้าใจความคาดหวังของกลุ่มที่มีต่อตนเองและการ ปฏิบัติตนสู่ความคาดหวังนั้น 5) การสื่อสาร (Communication) เป็นการ ใช้คำพูดที่เหมาะสม ที่ ช่วยให้เข้าใจความคิดและความรู้สึกที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม 6) การอยู่ร่วมกัน (Cohesiveness) เป็นผลรวมของความรู้สึกของสมาชิกแต่ละคนที่มีต่อกัน

จอห์นสันและบานีย์ (Johnson and Bany อ้างถึงใน Weber and others, 1982) จำแนกพฤติกรรมกระบวนการกลุ่ม ออกเป็น 4 ชนิด ได้แก่

1. ผลสำเร็จร่วมกันจากการร่วมมือกัน
2. การสร้างมาตรฐาน และกระบวนการทำงานร่วมกัน
3. ใช้วิธีการแก้ปัญหาเป็นเงื่อนไขในการทำงาน
4. เปลี่ยนแปลงแบบแผนของพฤติกรรมกลุ่ม

คุนนิ (Kounin อ้างถึงใน Weber and others, 1982) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการจัดการในชั้นเรียน พบว่ามี 3 วิธีการที่ใช้ในกระบวนการกลุ่ม คือ พฤติกรรมการดูแลชั้นเรียนอย่างทั่วถึง (Withitness behaviors) การทำงานหลายอย่างพร้อมกัน (Overlapping behaviors) และพฤติกรรมที่เน้นดูแลกลุ่ม (Group - Focus behaviors) จากแนวคิดและทฤษฎีของเวเบอร์ที่รวบรวมได้ทั้ง 8 วิธีการ สรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1. การใช้อำนาจ เป็นวิธีการที่ครูควบคุมพฤติกรรมของเด็กในชั้นเรียนด้วยการตั้งกฎระเบียบขึ้น แล้วชี้แจงให้เด็กเข้าใจเหตุผล มีค่านิยมชัดเจน จำกัดจำนวนข้อ บอกให้เด็ก

เข้าใจอย่างกระจ่างชัด และเริ่มใช้ตั้งแต่เปิดภาคเรียนวันแรก

2. การข่มขู่ เป็นวิธีการควบคุมพฤติกรรมของเด็กด้วยการบังคับขู่เข็ญ ให้เด็กเห็นด้วยตามที่ครูสั่ง เด็กจะเปลี่ยนพฤติกรรมเนื่องจากความกลัว
3. การให้อิสระ เป็นวิธีการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก โดยให้อิสระแก่เด็กมากที่สุด ครูให้ออกาสเด็กทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กต้องการทำ เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการเต็มศักยภาพของแต่ละคน
4. การทำตามตำรา เป็นวิธีการรวบรวมปัญหาของการจัดการในชั้นเรียน นำมาเรียบเรียงเป็นรายการ "ทำ" และ "ไม่ทำ" เหมือนตำราอาหาร
5. การจัดการเรียนการสอน เป็นวิธีการสนับสนุนพฤติกรรมการสอนของครูที่มีการวางแผนการสอนอย่างรัดกุม มีสื่อการเรียนการสอนและบทเรียนที่เหมาะสม มีกิจกรรมที่เร้าความสนใจของเด็กแต่ละคน ส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้ประสบความสำเร็จ
6. การปรับพฤติกรรม เป็นวิธีการสนับสนุนพฤติกรรมที่ดี และขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ออกไปในระยะเวลานั้นๆ ด้วยการเสริมแรงทางบวกทุกครั้งหลังจากเด็กมีพฤติกรรมที่ดีและต้องมีความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เช่น กล่าวชม ปรบมือ ตบหลังเบา ๆ จดหมายชมเชยถึงผู้ปกครอง เป็นต้น
7. การสร้างบรรยากาศทางอารมณ์และสังคม เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนผ่านสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างครูกับเด็ก และระหว่างเด็กกับเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้โดยสะดวก มีประสิทธิภาพสูง โดยครูจะต้องมีความจริงใจการยอมรับ การเข้าใจเด็ก การใช้วิธีการสื่อสารอย่างชัดเจน และไวต่อความรู้สึกของเด็ก เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างมาก
8. กระบวนการกลุ่ม เป็นวิธีการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กด้วยการให้เด็กเรียนเป็นกลุ่ม และทำงานเป็นกลุ่มด้วยเหตุผลที่ว่า กลุ่มในชั้นเรียนคือระบบสังคม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ในระบบสังคมทั้งหมด ผลสำเร็จของครู คือผลสำเร็จของกระบวนการกลุ่มในชั้นเรียน

2. ชิคเคแดนซ์และคณะ (Judith A. Schickedanz and others, 1983) ได้สรุปรวมวิธีการจัดการในชั้นเรียนเป็น 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorist Perspective) วิธีการนี้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่า ครูสามารถควบคุมทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนด้วย "การเสริมแรง" จุดเน้นเป็นหลักคือ สิ่งที่เกิดปฏิบัติในชั้นเรียนเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้น และเชื่อว่าเด็กที่ประพฤติดีในชั้นเรียนจะประพฤติดีในสถานที่อื่นๆ ด้วย ถ้าหากครูเลือกใช้วิธีการเสริมแรงที่

มีประสิทธิผล มีการดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้คือ

1. นิยามพฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนแปลง
2. สังเกตรูปแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์
3. วางแผนควบคุมพฤติกรรมเด็กอย่างรอบคอบ
4. เพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และให้รางวัลพฤติกรรมที่

พึงประสงค์

ปัญหาพฤติกรรมบางอย่างไม่อาจละเลยเพิกเฉยได้ แทนเนอร์ (Tanner อ้างถึงใน Schickedanz and others , 1983) เสนอแนะเทคนิค 4 ประการคือ ประการแรก ถ้าปัญหาเกิดขึ้นในเวลาสั้น ๆ และสิ้นสุดลงแล้ว ครูไม่ควรรื้อฟื้นอีก ประการที่สอง ถ้าปัญหาไม่รุนแรงหรือเป็นอันตราย ครูควรเพิกเฉย ประการที่สาม ถ้าปฏิริยาของครูที่มีต่อเหตุการณ์นั้น คึงดูความสนใจของเด็กอื่นจนไม่มีสมาธิในการเรียน ครูควรหยุดปฏิริยานั้นเสีย ประการสุดท้าย ถ้าเด็กมีความประพฤติผิดมาตลอด เกิดทำผิดซ้ำ หากครูพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กไม่คิดจะประพฤติผิดอีก ครูควรปล่อยผ่านไป

การเสริมแรงจะมีประสิทธิผล ถ้า

1. มีความจริงใจ
2. เหมาะสมกับเด็ก
3. สอดคล้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (O'Leary and O'Leary , 1977 อ้างถึง

ใน Schickedanz and others , 1983)

ข้อวิจารณ์ การใช้รูปแบบนี้บางครั้งไม่ได้ผล เนื่องจากเป็นวิธีการที่ใช้พัฒนาเด็กเป็นคน ๆ ไป ในสภาพแวดล้อมที่ควบคุมไว้ ดังนั้น การนำไปใช้ที่บ้านซึ่งสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ จะประสบความสำเร็จสูง

2.2 รูปแบบจิตวิทยา (Psychological Perspective)

วิธีการนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดว่าการเปลี่ยนพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้เมื่อครูเข้าใจสาเหตุที่เด็กประพฤติเป็นรูปแบบที่พัฒนามาจาก ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์ (Freudian Psychoanalytic Theory) ซึ่งเน้นการพัฒนาบุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วิธีการนี้จะได้ผลดี เมื่อต้องการช่วยให้เด็กแต่ละคนมีอิสระในการคิดและพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่จึงได้ปรับวิธีการให้เหมาะสมกับเด็กเล็กๆ เป็น วิธีการสอนด้วยจิตวิทยา เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับชั้นเรียน และสร้างสภาวะทางอารมณ์และสังคมในการเรียนรู้ ก่อนที่ครูจะสร้างสภาวะแวดล้อมให้เกิดภาวะทางอารมณ์และสังคมเชิงบวก ครูจะต้องเข้าใจพฤติกรรมของเด็ก (Dreikurs Grundwold and Pepper , 1971 อ้างถึงใน Schickedanz and others , 1983)ว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เด็กประพฤติผิด โรเจอร์ (Carl Rogers) เชื่อว่า คุณภาพของทัศนคติความสัมพันธ์ระหว่างครูกับ

เด็กจะเป็นพื้นฐานของการสอนส่วนกลาสเซอร์ (Robert Glasser) อีกผู้หนึ่งที่สร้างรูปแบบจิตวิทยาในการจัดการในชั้นเรียนเรียกว่า การรักษาความจริง เขากล่าวว่า กฎระเบียบของความประพฤติในห้องเรียนและการแก้ไขปัญหามาตรฐานเป็นไปได้ด้วยความร่วมมือกันระหว่างครูกับเด็กเท่านั้น โดยอาศัยหลักจิตวิทยาพื้นฐาน 2 ประการคือ ความรักและการเห็นคุณค่า จึงจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ กอร์ดอน (Thomas Gordon อ้างถึงใน Schickedanz and others, 1983) เป็นอีกท่านหนึ่งที่ทำให้ ความสนใจในการสร้างบรรยากาศทางอารมณ์และสังคมในชั้นเรียน เขาเห็นว่า คุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมาจากมุมมองทางจิตวิทยาที่แตกต่างกัน การพูดคุยกันเป็นพื้นฐานความสัมพันธ์ที่พึงประสงค์ระหว่างครูกับเด็ก

ข้อวิจารณ์ รูปแบบนี้ก่อให้เกิดปัญหาแก่ครูเนื่องจากครูทำงานกับเด็กทั้งห้อง ในขณะที่นักจิตวิทยาทำงานกับเด็กเป็นรายบุคคล แต่รูปแบบนี้ก็มีผลต่อเด็กด้วยอนุบาลมาก ครูพอใจกับข้อเสนอแนะที่ว่า บรรยากาศในห้องเรียนที่ดีจะเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการทางหลักสูตร และครูต้องเข้าใจว่า ถ้าหากเด็กชอบและไวใจครู เด็กจะมีแนวโน้มที่จะประพฤติดี

2.3 รูปแบบการจัดการจัดกลุ่ม (Group Management Perspective)

รูปแบบนี้มองห้องเรียนว่าเป็นตัวอย่างหนึ่งของกลุ่มพิเศษเฉพาะที่เด็ก ๆ เข้า มา มีปฏิสัมพันธ์ ต่อกันในความเป็นอยู่ในชั้นเรียนตามวิธีนี้ ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกลไกในการเข้าสังคมของเด็ก ครูและเด็กเป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายสังคมในห้องเรียน จากการศึกษาของคูนิน (Jacob Kounin อ้างถึงใน Schickedanz and others , 1983) เกี่ยวกับการจัดกลุ่มในห้องเรียน ในการวิเคราะห์ห้องเรียนพบว่า ครูที่ประสบความสำเร็จจะมีวิธีการที่แตกต่างจากครูคนอื่น ๆ มุมมองบางประการมีน้ำหนักมากกว่าการใช้วินัยเพื่อควบคุมความประพฤติของเด็ก มิติในการจัดการมีใช้เกี่ยวข้องกับความประพฤติของเด็กเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้วย

คูนิน ได้ค้นพบ มิติ 4 ประการที่ช่วยให้ครูสามารถจัดการห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. รู้เห็นรอบตัวเหมือนมีตาอยู่ข้างหลัง (Withitness)
2. ทำสองอย่างพร้อมกันได้ (Overlapping)
3. ทำให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น (Smoothness)
4. มีความหลากหลายในการเรียนรู้ (Learning - related variety)

ข้อวิจารณ์ รูปแบบนี้มีความเหมาะสมกว่ารูปแบบอื่น สิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอนคือ เทคนิคการจัดการในชั้นเรียนเกี่ยวพันโดยตรงกับกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการจัดกลุ่มช่วยให้ ครูจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนบรรลุ

เป้าหมายของตนเองได้การแยกการจัดการและการสอนออกจากกัน อาจทำให้การวิเคราะห์ลักษณะกระบวนการสอนได้ชัดเจนแจ่มแจ้งขึ้น การจัดการในชั้นเรียนควรกระทำอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วเท่าที่จะทำได้

สรุปแนวคิดและทฤษฎีของซิคเคแดนซ์ (Schickedanz, 1983)

1. รูปแบบพฤติกรรมศาสตร์ มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่า ครูสามารถควบคุมทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนด้วยวิธีการเสริมแรง โดยครูจะสนใจเฉพาะพฤติกรรมของเด็กในชั้นเรียนมากกว่าสิ่งที่เด็กประพฤติที่บ้าน หรืออิทธิพลจากสังคมที่มีต่อเด็ก ซึ่งมีข้อสมมุติฐานว่าเด็กที่ประพฤติดีในชั้นเรียน จะประพฤติดีในสถานที่อื่น ๆ ด้วย หากครูเลือกใช้วิธีเสริมแรงที่มีประสิทธิผล ซึ่งจะต้องประกอบด้วย ความจริงใจของครู มีความเหมาะสมกับเด็ก และสอดคล้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2. รูปแบบจิตวิทยา มีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่ว่า การเปลี่ยนพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ เมื่อครูเข้าใจสาเหตุที่เด็กประพฤติผิด ครูจะต้องให้ความรัก และเห็นคุณค่าของเด็ก มุ่งสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับชั้นเรียน และสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดภาวะทางอารมณ์ และสังคมเชิงบวก โดยเน้นการเข้าใจในตัวเด็กมากกว่าการควบคุมเด็ก และครูต้องเข้าใจ ถ้าหากเด็กชอบและไว้วางใจครู เด็กมีแนวโน้มที่จะประพฤติดี

3. รูปแบบการจัดกลุ่ม รูปแบบนี้เห็นว่าสังคมในห้องเรียนเป็นตัวอย่างกลุ่มเฉพาะกลุ่มหนึ่งที่เด็ก ๆ เข้ามามีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในความเป็นอยู่ในชั้นเรียน ด้วยการใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกลไกในการเข้าสังคมของเด็ก ครูและเด็กเป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายสังคมในห้องเรียน รูปแบบนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการจัดกลุ่มช่วยให้ครูจัดห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนบรรลุเป้าหมายของตนเองได้

3. คุณานิเว (Kounin, 1970 อ้างถึงใน Weber and others, 1982. Schickedanz and others, 1983. และ Jones and Jones, 1990)

ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวินัยในชั้นเรียน โดยรวบรวมเทปวีดิทัศน์จากชั้นเรียนต่าง ๆ ทั้งที่มีความยุ่งยาก วุ่นวายเพียงเล็กน้อย และชั้นเรียนที่วุ่นวายมาก ครูเคร่งเครียด ในการจัดการแก้ปัญหา เขาได้พบว่า ครูที่ควบคุมด้านวินัยมากกลับทำให้ชั้นเรียนของครูยุ่งยาก วุ่นวายบ่อย ๆ จากการตรวจสอบชั้นเรียนในเทปวีดิทัศน์อีกซ้ำครั้งหนึ่ง เพื่อหาความแตกต่างระหว่างวิธีการสอนของครูผู้ซึ่งประสบความสำเร็จและวิธีการในการจัดการปัญหา พบว่าครูเหล่านี้ มีทักษะ

ในการจัดการหลายวิธี และมีความสม่ำเสมอในการใช้ มีกิจกรรมการเรียนการสอน หลายกิจกรรม โดยครูผู้ประสบความสำเร็จ มีการเตรียมการสอนที่ดีกว่า มีการจัดเตรียมห้องเรียนที่เหมาะสม การเปลี่ยนกิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรม หลาย ๆ กิจกรรม มีวิธีการกระตุ้นใจให้เด็กสนใจในบทเรียน ให้โอกาสเด็กทำงานตาม ความสนใจของแต่ละคน

จากการศึกษาของ คุณนิน เกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในชั้นเรียน พบว่าพฤติกรรมครูมีความสำคัญมากในชั้นเรียน ที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ มักมีครูที่มีความสามารถ และมีพฤติกรรม ดังนี้

1. รู้เห็นรอบตัว (Withitness) ทราบความเคลื่อนไหวของ ชั้นเรียนตลอดเวลา
2. ทำหลายอย่างพร้อมกันได้ (Overlappingness) สามารถดูแลชั้นเรียนได้ทั่วถึง
3. ดำเนินกิจกรรมอย่างราบรื่น (Smoothness) รักษาระดับความสนใจของเด็กได้โดยตลอด
4. มีความหลากหลายในกิจกรรมการสอน (Variety) ครูสามารถเปลี่ยนแปลงเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก

นอกจากนั้น คุณนิน ยังได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ครูควรพยายามหลีกเลี่ยงการพูดซ้ำซาก หุยมหิมโดยไม่จำเป็น และต้องระวังที่จะไม่ทำโทษหรือคาดโทษ เด็กคนใดคนหนึ่งอย่างไม่มีเหตุผล แล้วเป็นผลกระทบกระเทือนเด็กทั้งชั้น (สุรางค์ โสวตระภูถ., 2533)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษาทั้ง 3 กลุ่มแล้วจะเห็นว่าแต่ละกลุ่มได้กล่าวถึงวิธีการจัดการในชั้นเรียนหลากหลายวิธี มีบ้างที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ซึ่งแต่ละวิธีมุ่งให้เด็กปรับตัวได้ อยู่ในห้องเรียนร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีพฤติกรรมและลักษณะนิสัยที่ดี มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการจัดการในชั้นเรียน ที่มีความเหมาะสมกับเด็กอนุบาล 4 วิธี ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศทางอารมณ์และสังคม

ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็กซึ่ง เวเบอร์และคณะ (Weber and others , 1983) มีความเห็นว่า การสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนผ่านสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างครูกับเด็กและระหว่างเด็กกับเด็ก เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้โดยสะดวก โดยครูจะต้องมีความจริงใจ ขอมรับและเข้าใจเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โรเจอร์ กลาสเซอร์และกอร์ดอน (Rogers , Glasser and Gordon) อ้างถึงใน

(Schickedanz and others , 1983) ที่เชื่อว่าการให้ความรักและเห็นคุณค่าของเด็กช่วยเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กได้ วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กรู้สึกอบอุ่น มีความสุข มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักและผูกพันครูเพื่อนและโรงเรียน อีกทั้งสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้พร้อมที่จะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

2. การสร้างวินัยในชั้นเรียน

เด็กอนุบาลเป็นวัยที่เหมาะสมกับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี (Bloom อ้างถึงใน นุหงา วัฒนะ , 2534) ซึ่ง ชิคเคแดนส์และคณะ (Schickedanz and others 1983) กล่าวว่าเด็ก ๆ จะต้องเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างในโรงเรียน เช่น การรับผิดชอบ การรอคอย เป็นต้น ซึ่งครูจำเป็นต้องแนะนำช่วยเหลือเด็ก โดยครูกำหนดข้อตกลงในชั้นเรียนขึ้นเพื่อให้เด็กปฏิบัติอยู่ในขอบเขตและใช้ความนุ่มนวลอ่อนโยนเพื่อยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก (Canter and Canter อ้างถึงใน Weber and others, 1982) ดังนั้น หากครูอนุบาลได้ชี้แจงให้เด็กเข้าใจว่าอะไรที่เขาควรทำ และมีขอบเขตแค่ไหน แล้วมีการฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอจะช่วยสร้างให้เด็กเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ลักษณะนิสัยที่ดีเหล่านั้นจะติดตัวไปจนตลอดชีวิต

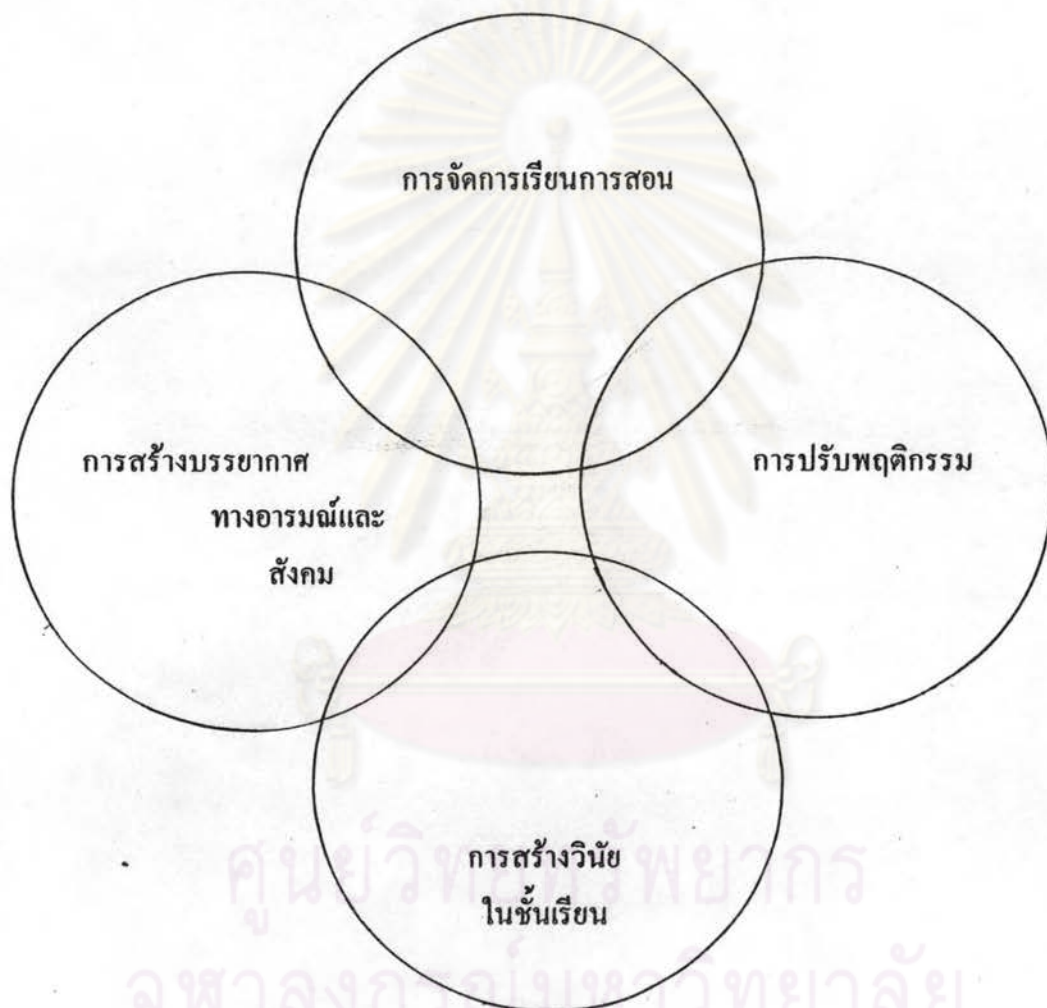
3. การจัดการเรียนการสอน

เป็นวิธีการที่มีเป้าหมายตรงกับการจัดการในชั้นเรียนมากที่สุด ซึ่งนักการศึกษาทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกับข้อค้นพบของ คูณิน (Kounin อ้างถึงใน Weber and others, 1982 และ Schickedanz and others, 1983) รวมทั้งการวิจัยประสิทธิภาพการสอนของครู (Jones and Jones ,1990) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนอย่างดี มีการเตรียมการสอนที่ดี มีสื่อเหมาะสม และมีกิจกรรมหลากหลาย ใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ เพื่อให้บทเรียนน่าสนใจ จะช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน อีกทั้งสร้างนิสัยความสนใจใฝ่รู้ มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงปรารถนา

4. การปรับพฤติกรรม

เป็นวิธีการที่ช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาได้ดีที่สุด ช่วยสร้างให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีทั้งในชั้นเรียนและในที่อื่น ๆ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเวเบอร์และคณะ (Weber and others, 1982) ชิคเคแดนส์และคณะ (Schickedanz and others , 1983) และ ฟีนีย์และคณะ (Feeney and others, 1987) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การใช้วิธีการเสริมแรงทางบวกเป็นวิธีการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กได้อย่างเหมาะสม

จากวิธีการทั้ง 4 วิธีจะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกจากจะสร้างให้เด็กมีพฤติกรรมในการเรียนรู้ที่ดีแล้ว ยังเป็นการสร้างให้เด็กเป็นคนดีมีคุณภาพ เป็นบุคคลที่พึงปรารถนาในสังคมและประเทศชาติอีกด้วย

แผนภูมิที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของวิธีการจัดการในชั้นเรียน 4 วิธี

เทคนิคเฉพาะสำหรับการจัดการในชั้นเรียน

1. เทคนิคเฉพาะสำหรับครูที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

พีเนย์ (Feeney and others, 1987) ได้เสนอแนะเทคนิค เฉพาะสำหรับครูที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และมีผลให้ปัญหาในชั้นเรียนเกิดขึ้นได้น้อย ดังต่อไปนี้ คือ

1.1 การใช้ระดับเสียงระหว่างการทำงานกลุ่ม ควรใช้คำพูดที่นุ่มนวลอ่อนโยนเด็กจะตั้งใจฟังด้วยความอยากรู้อยากเห็น และระดับเสียงของเด็กจะลดลงไป

1.2 เอาใจใส่เด็กอย่างทั่วถึง เข้าไปอยู่ใกล้ ๆ เขา โน้มตัวอยู่ในระดับเดียวกับเขา และพูดกับเขาโดยเฉพาะ หลีกเลี่ยงการตะโกนข้ามห้อง หรือสนาม หรือพื้นที่ที่เด็กทำงานกลุ่ม เกี่ยวกับปัญหาของเด็กคนใดคนหนึ่ง

1.3 ใช้ชื่อของเด็กในทางบวกบ่อย ๆ เพื่อเด็กจะได้ไม่หวาดกลัวพฤติกรรมทางลบ เมื่อถูกครูเรียกชื่อเขา

1.4 แสดงให้เด็กรู้ว่า อะไรควรทำมากกว่า อะไรไม่ควรทำการบอกไม่ให้เด็กมักัดขัดขึ้นและทำทาย เช่น

ควรพูดว่า " เมื่อเธอดีอกรรไกรควรจะเดิน เพราะจะได้ไม่เกิดอันตราย "

ไม่ควรพูดว่า " อย่าวิ่ง เมื่อเธอดีอกรรไกร "

1.5 หากเด็กไม่ปฏิบัติตาม ควรเสนอทางเลือกให้เด็กปฏิบัติด้วยความพึงพอใจและเต็มใจ เช่น

" ควรเดินช้าๆ เมื่อเธอดีอกรรไกร จะได้ไม่เกิดอันตราย "

หรือ " ขอกรรไกรให้ครู ก่อนที่หนูจะออกไปวิ่งเล่น "

1.6 ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่เปรียบเทียบและประเมินค่าเด็ก จะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง เช่น

ไม่ควรพูดกับเด็กคนอื่นว่า " เธอทำงานช้าเลย "

ควรพูดว่า " จี๊ว ทำงานเสร็จเรียบร้อยเป็นคนแรกเลย "

1.7 ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่ให้โอกาสเด็กเลือกปฏิบัติ ถ้าหากจะนำไปสู่ปัญหาหรืออันตราย เช่น

ไม่ควรพูดว่า " ขอมีดให้ครูได้ไหม "

ควรพูดว่า " เด็ก ๆ ไม่ควรเล่นมีด เพราะเป็นอันตราย "

เทคนิควิธีในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

ครูควรสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ให้ความสนิทสนม ให้การยอมรับในบุคลิกภาพ และความเป็นตัวของตัวเองของเด็ก ปฏิบัติเฉพาะสิ่งที่ดีต่อเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้และเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งชาติอเมริกา (The National Association for the Education of Young Children, 1984 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2533) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็ก ดังต่อไปนี้

2.1 ควรแสดงการยอมรับ ชื่นชมในตัวเด็ก เช่น ยิ้ม สัมผัส โอบกอด และพูดคุย ย่อตัวลงมาอยู่ในระดับเดียวกับเด็ก

2.2 ควรใช้เวลาแก่เด็ก รับฟังเด็กด้วยความตั้งใจ ยอมรับความคิดเห็นของเด็กตอบสนองเด็กอย่างเหมาะสม ช่วยเหลือเด็กได้สนิทสนมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกร่วม

2.3 คุยกับเด็กอย่างเป็นกันเอง สุภาพอ่อนโยน พุดในสิ่งที่ดี พยายามพูดคุยกับเด็กทุกคนบ่อย ๆ โดยใช้คำถามปลายเปิด

2.4 ควรปฏิบัติต่อเด็กอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมาจากเชื้อชาติ ศาสนา หรือวัฒนธรรมใด และควรเปิดโอกาสให้เด็กทั้งชายและหญิงได้เข้าร่วมกิจกรรมเท่ากัน

2.5 ควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความเป็นตัวของตัวเองและการช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การแต่งตัว การล้างมือ การดูแลของใช้ส่วนตัว เป็นต้น

2.6 ใช้เทคนิควิธีการที่ดีในการแนะนำเด็ก ตลอดจนเบนความสนใจเมื่อเกิดปัญหาหรือเกิดอารมณ์ การคาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ ควรให้การเสริมแรงทางบวก และการให้กำลังใจมากกว่าวิธีการแข่งขัน การเปรียบเทียบ หรือวิพากษ์วิจารณ์

2.7 บรรยากาศที่ดีภายในห้องเรียนควรเป็นบรรยากาศที่มีความสนุกสนานเด็กพูดคุยกันได้ หัวเราะได้ กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการถูกบังคับ การห้ามความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และการส่งเสียงดังของครู

2.8 ช่วยเหลือเด็กรู้สึกอบอุ่น มีความสุข ผ่อนคลาย ได้เข้าร่วมการเล่นและกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสนใจ

2.9 ส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกัน และช่วยส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์

2.10 คาดหวังว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กแต่ละคนควรพัฒนาไปตามวัยอย่างเหมาะสม

2.11 ส่งเสริมให้เด็กพูดให้สื่อความหมายได้ เพื่อแสดงความรู้สึกและ ความคิด

เทคนิควิธีการต่าง ๆ มีความจำเป็นสำหรับการจัดการในชั้นเรียนเป็นอย่างมาก ช่วยกระตุ้นส่งเสริมเด็กให้มีพฤติกรรมที่ดี และร่วมในกิจกรรมการเรียนโดยไม่เคร่งเครียด เบื่อหน่าย มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น ครูอนุบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะต้องมีความเข้าใจเทคนิควิธีเหล่านี้ และนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียนให้ได้

ข้อเสนอแนะในการจัดการในชั้นเรียน

การจัดการในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่ยาก แต่เป็นงานสำคัญที่ต้องปฏิบัติอย่างดี เพื่อให้การสอนประสบผลสำเร็จ จากการอภิปรายกันถึงทฤษฎีพื้นฐาน และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการในชั้นเรียน บางครั้งพบว่า ประสบการณ์เป็นครูที่ดีที่สุดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ วิธีการจัดการในชั้นเรียนจากการรวบรวมความคิดเห็นครูในการตอบแบบสอบถามของ มัวร์ (Moore ,1992) พบว่ามีข้อเสนอแนะวิธีการจัดการในชั้นเรียนเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมของเด็ก ดังต่อไปนี้

1. เริ่มต้นบทเรียนตามเวลา ขอร้องให้ทุกคนนั่งตามที่นั่งของตน และหยุดพูดคุยกัน
2. เตรียมกระบวนการเพื่อเริ่มต้นบทเรียนตามตารางกิจกรรมหรือดำเนินกิจกรรมไปโดยอัตโนมัติ ใช้เวลาประมาณ 4 - 5 นาที แรกของชั้นเรียน
3. จัดกระบวนการสำหรับการออกจากห้อง โดยแก้ไขวิธีการออกจากห้องอย่างรีบเร่ง
4. หลีกเลี่ยงการจัดเวลาเฉพาะเพื่อเก็บของเล่น หรือในการทำความสะดวกห้อง แต่ควรมีข้อตกลงในการปฏิบัติกับเด็ก
5. หยุดการประพาศติผิดด้วยการส่งสัญญาณ เช่น มองสบตา เคลื่อนที่ไปตรงที่เด็กทำงาน บอกเด็กโดยเฉพาะให้แก้ไข หรืออ้างข้อตกลงอย่างชัดเจน
6. การเปลี่ยนเวลาระหว่างกิจกรรม ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและเรียบร้อย
7. จงพูดกับเด็กทั้งชั้นโดยตรง สบตาขณะที่พูด อย่าใช้วิธีเขียนที่กระดานเพราะการหันหลังให้ชั้นเรียนในเวลายาวนานอาจเกิดปัญหา
8. จงสุภาพต่อเด็ก และให้การเสริมแรงในสภาพเรียบร้อยของ

เด็ก บอกกับเด็กด้วยคำพูดที่คาดว่าเด็กจะร่วมมือกันทำงาน โดยไม่ใช่คำพูดที่ดาดดางเขาะเขี้ยวเด็ก

9. มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียน

10. อย่างู้เชิญเด็ก

11. ใจดูแลเด็กอย่างทั่วถึง เคลื่อนไปรอบ ๆ ห้อง อย่างใช้เวลากับ เด็กเพียง 2-3 คน และอย่าลืมว่าท่านยังมีภาระอื่นอีกมากในชั้นเรียน

12. ใช้สัญญาณที่ไม่ใช่การพูดและภาษากาย เป็นวิธีหนึ่งที่ดีที่สุดในการป้องกันปัญหาการผิดวินัย เช่น การแสดงความไม่พอใจด้วยการถถึงตา การขีองดู การขมมือ เป็นต้น

13. ใจช่วยสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่ลงโทษให้เจ็บปวดหรือเป็นอันตราย และช่วยให้เด็กพัฒนาความมีวินัยในตนเอง

14. มีการวางแผนเป็นอย่างดีในแต่ละวัน จัดเตรียมบทเรียนเป็นอย่างดี เตรียมกิจกรรมที่เหมาะสม และมีเป้าหมายที่ชัดเจน

15. ใช้คำพูดกับเด็กด้วยความระมัดระวัง ควรหลีกเลี่ยงการขีองดู คำดาดดาง และใช้เสียงดัง การคว่าบ่อย ๆ จะไม่เกิดผลดี

16. ทำตัวอย่างที่ดีที่สุดอยู่เสมอ ใจจำไว้ว่า ท่านคือแม่แบบของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในชั้นเรียน ใจทำในสิ่งที่ควรทำ อย่างเคร่งเครียด และควรมีอารมณ์ขัน

จะเห็นได้ว่า ข้อแนะนำต่าง ๆ เเหล่านี้ เป็นแนวทางที่ดีในการนำไปปฏิบัติในชั้นเรียนของครู และเป็นสิ่งเตือนใจให้ครูระลึกอยู่เสมอว่า ครูเป็นตัวแบบของเด็ก ครูต้องแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่ดีเหมาะสมอยู่เสมอ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบาทของครูอนุบาลด้านการจัดการในชั้นเรียน

ครูจำเป็นต้องมีความรู้ มีเทคนิคในการลดการประพฤตินิสัย มีทักษะ ในการจำกัดสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม และเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก ชิคเคดแดนส์ (Schickedanz ,1983 อ้างถึงใน พรรษา นิลวิเชียร , 2535) ได้แนะนำไว้ดังต่อไปนี้

1. ป้องกันการประพฤตินิสัย (Preventing Misbehavior)

ครูมีบทบาทในการป้องกันการประพฤตินิสัยของเด็ก ดังนี้

1.1 การเตรียมการในห้องเรียน ถึงแม้ว่าอิทธิพลภายนอกจะส่งผลกระทบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน แต่ครูจะต้องรับผิดชอบต่อการจัดเตรียมการให้การเรียนรู้เกิดขึ้นในห้องเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ การจัดห้องเรียนก่อนเด็กมาถึงโรงเรียน และเตรียมให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ครูสนใจติดตามพัฒนาการของเด็ก ครูไม่เพียงรู้จักเด็กแต่ต้องเข้าใจเด็ก ครูและเด็กจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเป็นไปในทางบวก

1.2 การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ ทำให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจ ถ้ากิจกรรม ง่ายหรือยากเกินไป ก็จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมขึ้นได้ การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจให้กับเด็กเป็นวิธีการป้องกันความประพฤตินิสัยที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม ได้ผลกว่าวิธีการพูดกับเด็กหลังจากเกิดปัญหาแล้ว หรือการแยกเด็กไว้ต่างหาก

1.3 การจัดเตรียมห้องเรียน เป็นสิ่งที่แสดงว่า ครูมีการวางแผนอย่างรอบคอบผู้มาเยี่ยมชมชั้นเรียนสามารถบอกจุดประสงค์ของครูได้จากการมองรอบ ๆ ห้อง เช่น เด็กสามารถหยิบวัสดุเครื่องเล่นโดยสะดวกหรือไม่ ครูสามารถมองเห็นเด็กได้ทั่วถึงหรือไม่ เด็กสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องได้ง่ายหรือยากเพียงใด เป็นต้น

1.4 ควรจัดให้มีกฎระเบียบหรือข้อตกลงของชั้นเรียน ที่มีความสอดคล้องกับ เป้าหมายของครู เหมาะสมกับเด็ก เด็กทุกคนต้องเรียนรู้และปฏิบัติตาม ข้อตกลง บางข้ออาจจำเป็นต้องใช้ตลอดปี บางครั้งอาจใช้ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งแล้วตัดทิ้งไป

ข้อตกลงในชั้นเรียน ควรเปิดโอกาสให้เด็กควบคุมตนเองให้มากที่สุด เช่น หยิบและเก็บของใช้เข้าที่ แต่งตัว เข้าห้องน้ำ รับประทานอาหาร สิ่งเหล่านี้จะฝึกให้เด็กรู้จักการปกครองตัวเอง ในขณะที่เด็กก็จะเป็นการผ่อนคลายครูช่วยให้ครูใช้เวลาในการเตรียมการสอนแทนการจัดการสิ่งเหล่านี้

การสอนกฎเมื่อเริ่มเปิดเทอมใหม่ ๆ ครูอาจสอนเด็กเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม

1.5 ลดการรอคอย ถ้าหากเด็กเล็กๆ ต้องคอยนานเกินไป มีแนวโน้มว่าเด็ก จะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากเด็กต้องการการเคลื่อนไหว และความจำกัของการควบคุมตนเอง ตัวอย่างเช่น

- คอยครุ่นนำสื่อการเรียนการสอนออกมา
- คอยเล่นของเล่นที่มีจำนวนน้อยต้องผลัดกันเล่น
- คอยในแถวเป็นเวลานาน
- คอยทำกิจกรรมใหม่เป็นเวลานานหลังจากทำกิจกรรมเก่าเสร็จ

1.6 มีแผนการที่รอบคอบ เนื่องจากห้องเรียนอนุบาลมีอุปกรณ์และของเล่นจำนวนมาก เมื่อใช้เสร็จแล้วจะเป็นเวลาของการจัดเก็บเข้าที่ ครูจะต้องมีแผนการที่รอบคอบในการจัดวาง ของเหล่านั้นให้เป็นที่ มองเห็นสะดวก เพื่อเด็กจะไม่สับสนที่จะรับผิดชอบ ดูแลรักษาห้องให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย

1.7 ความสะดวกในการเปลี่ยนกิจกรรม ปัญหาพฤติกรรมอาจเกิดขึ้นได้เสมอในช่วงของการเปลี่ยนเวลาจากกิจกรรมหนึ่งไปอีกกิจกรรมหนึ่ง เด็กจะไม่ชอบการเข้ามาขัดขวางการเล่นที่ตนกำลังสนใจ เว้นแต่จะมีการวางแผนที่ดี ครูควรเตือนเด็กล่วงหน้าและให้เวลาเด็กพอสมควรสำหรับการทำกิจกรรมที่กำลังปฏิบัติอยู่ก่อนเปลี่ยนกิจกรรมใหม่

2. การแก้ปัญหาการผิดวินัย (Resolving Discipline Problems)

การจัดการในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้น ครูจะต้องเตรียมการทั้งป้องกันและแก้ปัญหา การประพุดติผิด เพราะในบางครั้งอาจเกิดปัญหาขึ้นได้ ดังข้อเสนอแนะต่อไปนี้

2.1 ครูไม่ให้ความสนใจต่อการประพุดติไม่เหมาะสมเพียงเล็กน้อย. ชนิดไม่ร้ายแรง เช่น การเหม่อลอย ไม่สนใจครูเล่านิทาน ซึ่งเป็นผลเสียต่อการเรียนรู้เป็นรายบุคคลครูควรแสดงแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก การที่ครูตั้งใจฟังเด็กพูดเป็นแบบอย่างที่ดีที่เด็กได้รับ เด็กมักชอบเลียนแบบครูเสมอ

2.2 ครูให้ความสนใจการประพุดติไม่เหมาะสมชนิดเล็กน้อยที่เกิดขึ้นต่อเนืองที่อาจเพิ่มความรุนแรงขึ้นได้ ครูควรแก้ปัญหาด้วยวิธีการนุ่มนวล เช่น การเข้าไปใกล้เด็ก และเรียกชื่อก่อนจะบอกถึงปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ครูอาจใช้วิธีมองสบตา สันสิริษะ สัมผัสตัวเด็ก หรือให้มาทำงานใกล้ ๆ ครู

การขย่งเด็ก เป็นวิธีการหนึ่งที่ได้ผล แต่ครูต้องทำด้วยความจริงใจ ซัดเจนและพอเหมาะพอควร หลังจากเด็กทำตามข้อตกลงหรือข้อเสนอแนะแล้ว ครูอาจใช้คำพูด

เสริมแรงเด็ก เช่น ครูขอการที่เธอปิดก้นน้ำหลังจากใช้เสร็จแล้ว

2.3 หากมีเด็กที่ไม่อยู่นิ่ง ไม่ยอมทำกิจกรรมใด ๆ ครูควรวางกิจกรรมที่เขาสนใจมาให้ทำ โดยบอกสิ่งที่เขาควรทำอย่างชัดเจน หรืออาจให้ช่วยครูทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็ได้

2.4 บอกให้เด็กรู้ถึงผลการกระทำของตน เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้เด็กเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล เช่น ถ้าเด็กทำสีหก เขาจะต้องช่วยทำความสะอาด มิฉะนั้นเขาก็จะไม่ได้ใช้สีอีก

2.5 เด็กที่พูดคำหยาบ มีหลายสาเหตุด้วยกัน บางครั้งครูควรจะเฉยเสีย และสอนเด็กทางอ้อม โดยครูพูดคำที่เหมาะสมกว่าแทนคำหยาบของเด็ก

2.6 การแสดงอารมณ์รุนแรง เมื่อเด็กควบคุมตัวเองไม่ได้ เช่น หัวใจร้อง กัด ตะ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้กับเด็กอายุไม่เกิน 8 ปี ครูไม่ควรให้ความสนใจต่อพฤติกรรมนี้แต่จะให้การเสริมแรงพฤติกรรมที่เหมาะสม

2.7 การปฏิบัติต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมชนิดร้ายแรง แม้ว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นน้อยในชั้นเรียน แต่ก็มีผลกระทบต่อครูและเด็กอื่น ๆ เช่น เกิดการต่อสู้ การเกรงการทำให้สิ่งของแตกหัก เสียหาย ครูควรใจเย็น อุดหนุน ใช้น้ำเสียงและคำพูดที่ช่วยให้เด็กมั่นใจ ความสงบเยือกเย็นของครู จะบอกเด็กถึงสถานการณ์ที่ครูควบคุมได้ และเป็นสถานการณ์ที่น่ากลัวสำหรับเด็ก

2.8 ถ้าหากครูเผชิญกับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นต่อไป ครูควรเข้าไปแก้สถานการณ์ให้เร็วที่สุด แต่บางครั้งการให้เวลาเด็กต่ออีกเล็กน้อย เขาอาจแก้ปัญหาของตนเองได้

ตัวอย่าง เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เด็กสองคนต่อสู้กัน

- ควรแยกเด็กออก จนกว่าทั้งสองจะอารมณ์สงบลง
- เข้าไปพูดกับเด็ก ให้เล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- นำให้เด็กคิด หาวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด โดยที่เด็กเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยตรง
- ช่วยให้เด็กเข้าใจว่าพฤติกรรมส่วนตัวของเขาที่เป็นเหตุของปัญหา และเข้าใจวิธีการแก้ปัญหาของครู
- หากเด็กทำผิดซ้ำ ครูควรใช้วิธีการเช่นเดิม เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าครูพยายามรักษาทุกสิ่งทุกอย่างให้อยู่ในกฎระเบียบหรือข้อตกลง ไม่มีอะไรหรือใครอยู่เหนือ

วิสัยจะแก้ไขหรือช่วยเหลือได้

2.9 หลีกเลี่ยงการทำโทษ รวมทั้งการดู สั่งสอน การแยกไปอยู่ตามลำพังไม่ ให้ทำกิจกรรมที่ชอบ ส่งเด็กไปหาครูใหญ่ หรือเทคนิควิธีใดก็ตามที่ทำให้เด็กขาดความรู้สึก นับถือตนเอง เช่น การทำให้ละอาย การตำหนิ การทำให้รู้สึกต่ำต้อย สิ่งเหล่านี้ไม่ช่วยให้เด็ก เปลี่ยนพฤติกรรม และไม่ควรทำโทษเด็กทางร่างกายไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น การที่ครูตีเด็กเป็นการ แสดงแบบอย่างของความรุนแรง ควรเป็นวิธีสุดท้ายที่ครูทำหลังจากใช้วิธีอื่นไม่ได้ผล ผลที่เกิด ตามมาอาจทำลายสัมพันธภาพระหว่างครูกับเด็กตลอดไป และไม่ได้ช่วยลดการประพฤติดีผลลงได้

เทคนิควิธีการใดก็ตาม ครูเป็นผู้มีความสำคัญเสมอ จะเห็นได้ว่าการจัดการ ในชั้นเรียนนั้น ต้องอาศัยพฤติกรรมการปฏิบัติของครูเป็นหลัก วิธีการทั้งหลายจึงจะบรรลุ เป้าหมายลงได้ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญประการแรก คือ ป้องกันการประพฤติดีของเด็ก และ แก้ไขการผิดวินัยของเด็ก ได้ทันทีทันใดอย่างเหมาะสมถูกต้องวิธีโดยไม่กระทบกระเทือนกับกิจกรรม การเรียนการสอน และเด็กทั้งชั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการในชั้นเรียน

งานวิจัยในประเทศ

มานะ อุนารัตน์ (2532) ได้เปรียบเทียบการจัดการในห้องเรียนของครู ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่าง โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสูงกับค่าผลการ วิจัยปรากฏว่า โรงเรียนที่มีสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มี สภาพการจัดการในห้องเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยที่ระดับ .05 ในเรื่องต่อไปนี้

1. การตำหนิและการดักเตือนนักเรียนเกี่ยวกับกฎระเบียบในห้องเรียนการช้ จะลงโทษทางร่างกาย
2. การจัดป้ายนิเทศตรงกับเรื่องที่สอนในช่วงนั้น การจัดให้มีแผนภูมิ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดแสดงผลงานของนักเรียน โดยเฉพาะกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต
3. การใช้วัสดุอุปกรณ์ประเภทของจริงประกอบการสอน
4. การใช้กิจกรรมการเล่าเรื่องในการนำเข้าสู่บทเรียน
5. ความตั้งใจเรียนของนักเรียน ความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมกลุ่ม การสนองตอบคำถามของครู ความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วงเวลาที่นักเรียน

คอยทราบคะแนนหลังสอบเสร็จ การควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบ

6. การนำนักเรียนออกไปหาประสบการณ์ตรง รอบๆ บริเวณโรงเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน การเปิดโอกาสให้นักเรียนทำการทดลองและบันทึกผลด้วยตนเอง การตั้งคำถาม การใช้คำพูดเพื่อสื่อความหมาย

สมจิต สวธนไพบูลย์ (2537) ได้ศึกษาผลของการจัดการชั้นเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการสังเคราะห์งานวิจัย ปีการศึกษา 2518 - 2534 ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงปริมาณแบบเมตดา ซึ่งจำแนกการจัดการในชั้นเรียนออกเป็น 8 แบบ ได้แก่ นวัตกรรมของผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การดำเนินการสอนอย่างเป็นระบบ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ การสร้างวินัยในชั้นเรียน กระบวนการกลุ่ม และเทคนิคกระบวนการคิด จากรายงานการวิจัย 112 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า วิธีการทั้ง 8 แบบ ให้ประสิทธิภาพต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้แก่ การใช้สื่อการเรียนการสอน การเน้นบทบาทของนักเรียนและการเน้นบทบาทของครู

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2537) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่อง ความสนใจในการรับรู้ของเด็กปฐมวัย จากการใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ ด้วยการดึงความสนใจของเด็กปฐมวัยที่กำลังคุยหรือเล่นกันอยู่ เพื่อหันเหความสนใจมาสู่กิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ โดยใช้อุปกรณ์ประกอบ เช่น หุ่น การใช้ท่าทาง คำคล้องจอง เพลง หรือปริศนาคำทาย และโดยวิธีปกติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ มีความสนใจในการรับรู้การร่วมกิจกรรมในวงกลมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมโดยวิธีปกติ

งานวิจัยต่างประเทศ

นะโปลี (Richard A. Napoli, 1987) ได้สร้างแผนปฏิบัติการกระบวนการจัดการในชั้นเรียนสำหรับเด็กอนุบาลขึ้น เพื่อช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีห้องเรียนร่วมในโครงการ 7 ห้องเรียน นักเรียนอนุบาลทั้งหมด 149 คน จัดเป็น 14 กลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมเทคนิคการปรับพฤติกรรม การเก็บของเล่นเข้าที่ การช่วยเหลือผู้อื่น และการปฏิบัติตามคำสั่ง โดยให้ครูอนุบาลและผู้ช่วยครูปฏิบัติ ดังนี้

1. อธิบายความหมาย และกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยน
2. การปรับพฤติกรรมพื้นฐานให้บรรลุผล
3. การจัดการเรียนรู้หรือสถานการณ์เพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์

บังเกิดขึ้น

4. จำแนกศักยภาพของการเสริมแรง
5. จัดเตรียมรูปแบบ และการเสริมแรงพฤติกรรมที่พึงประสงค์
6. การบันทึกข้อมูลพฤติกรรมเสริมแรงที่ได้รับการตอบสนองจุดแข็ง

หรือความถี่ของพฤติกรรมที่เพิ่มขึ้น

ผลปรากฏว่า การติดตามผลกระบวนการจัดการในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยมีผู้ปกครองช่วยติดตามผลการปรับพฤติกรรมเด็กที่บ้าน ช่วยให้เด็กแสดงออกถึงความมีวินัย ในตัวเองซึ่งแสดงว่าวิธีการดังกล่าวมีผลให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ประสบความสำเร็จ

แสดรทจัน (Pamala Strachan,1990) ได้สร้างโปรแกรมการฝึกอบบรมครูที่ไม่มีพื้นความรู้ในวิชาชีพ เกี่ยวกับทักษะการจัดการในชั้นเรียน โดยจัดให้ผู้ช่วยครูจำนวน 9 คน ได้มีประสบการณ์ฝึกปฏิบัติการสอน รวมทั้งการฝึกทักษะการจัดการในชั้นเรียน เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ในการฝึกอบบรมครู ได้จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการ การสังเกต การทำกิจกรรมกลุ่ม การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละคนต่างให้ความสำคัญกับทักษะเฉพาะหรือเรื่องของการจัดการในชั้นเรียน จากการสังเกต พบว่าการจัดการในชั้นเรียนเป็นทักษะที่จำเป็น ที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีบรรยากาศดีขึ้น ผู้เข้าอบรมได้ทำงานเป็นกลุ่ม และร่วมสังเกตกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อประเมินผลการฝึกปฏิบัติการสอน สรุปได้ว่า ผู้ช่วยครูมีความรู้ และทักษะการจัดการในชั้นเรียน สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนของเขาได้ และ เป็นแนวทางในการฝึกอบบรมครั้งต่อ ๆ ไปที่จะจัดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบบรมได้รับความรู้เรื่องการจัดการในชั้นเรียนด้วย

ควาโฮเวอร์ (Sarah L Dowhower,1991) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการในชั้นเรียนของนักเรียนฝึกหัดครูและครูผู้มีประสบการณ์ทางด้านอนุบาลศึกษา ในช่วงเดือนแรกของการเปิดภาคเรียนด้วยวิธีการศึกษาสภาพการจัดการในชั้นเรียนของครู ในการฝึกปฏิบัติ และความคิดเห็นของครูประจำการ จำนวน 3 คน และนักศึกษาฝึกหัดครูปีที่ 2 จำนวน 2 คน โดยบันทึกเทปวีดิทัศน์การฝึกปฏิบัติของครู เริ่มต้นจากวันแรกของโรงเรียน และต่อมา สัปดาห์ละครั้ง รวม 4 วัน จากการรวบรวมข้อมูลในเทปวีดิทัศน์แล้วสัมภาษณ์ครูที่ดูภาพการสอนของตนเอง การสังเกตในห้องระหว่างและหลังจากดูเทป สามารถรวบรวมวิธีการจัดการในชั้นเรียนได้ 55 วิธี และพบว่าเทคนิคการจัดการในชั้นเรียนของครูตามสมมุติฐาน 8 ข้อ ที่เน้นความสำคัญของเนื้อหาในการสอน ตารางกิจกรรมประจำวัน กฎระเบียบของห้อง รูปแบบของวินัย

ความแตกต่างในวันแรก และโอกาสในการเรียนรู้จากตารางเรียนแบบครึ่งวันพบว่ามีความเหมือน
และความแตกต่างกันระหว่างครูที่มีประสบการณ์ และครูที่ขาดประสบการณ์ในด้านการช่วย
เหลือเด็กให้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ และการดูแลเด็กในวันแรกของเด็กอนุบาล

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุดการศึกษาด้วยตนเอง

ความหมายของชุดการศึกษาด้วยตนเอง

ชุดการศึกษาด้วยตนเอง มีลักษณะเช่นเดียวกับบทเรียนแบบโมดูล ที่ผู้เรียนสามารถที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างอิสระ มีความสมบูรณ์ในตัวเอง เหมาะสำหรับการเรียนรู้ระดับผู้ใหญ่ ฮุสตัน (Houston ,1972) อธิบายว่า บทเรียนแบบโมดูล หมายถึงชุดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ลอเรนส์ (Lawrence . 1973) กล่าวถึงบทเรียนโมดูลว่าเป็นบทเรียนที่มีระเบียบแบบแผน ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองอย่างอิสระตามความสนใจ เช่นเดียวกับบุญมี ก้อนทอง (2518) ที่กล่าวว่าบทเรียนโมดูล หมายถึง บทเรียนหรือหน่วยใด หน่วยหนึ่งที่สำเร็จในตัวเอง สร้างขึ้นสำหรับศึกษาด้วยตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2528) ที่กล่าวถึงบทเรียนโมดูลว่า เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ที่ศึกษา เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของบทเรียน นอกจากนั้น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521) และชมพันธ์ ภูษธร ณ อยุรยา (2525) กล่าวว่าบทเรียนโมดูล หมายถึงกิจกรรมการเรียนรู้ หรือ ชุดของกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีลักษณะที่สำเร็จ สมบูรณ์ในตัวเอง เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุดตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สรุปแล้ว ชุดการศึกษาด้วยตนเอง หมายถึงชุดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสมบูรณ์ในตัวเอง กล่าวคือ มีจุดมุ่งหมาย กิจกรรมสำหรับผู้เรียน และประเมินผลด้วยตนเอง

แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง

แนวความคิดในการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเองเพื่อให้มีรูปแบบ และวิธีการจัดที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและการเรียนรู้ของทุกคนนั้น นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามีบทบาทสำคัญมากต่อการจัดการศึกษาตามแนวความคิดนี้ ชัยขงค์ พรหมวงศ์และคณะ (2521) ได้พัฒนาระบบการผลิตชุดการสอนแผนจุฬา โดยมีความคิดหลักในการจัดสร้าง 5 ประการ ดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยคำนึงถึงความแตกต่างด้านความต้องการ ความแตกต่างด้านความถนัด และความแตกต่างด้านความสนใจของบุคคลเป็นสำคัญ

2. แนวคิดที่พยายามจะเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางของความรู้ มาเป็นแบบการจัดประสบการณ์และการจัดสื่อผสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาในรูปแบบของชุดการสอนแทน โดยให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และมีครูเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำเท่านั้น

3. แนวความคิดที่พยายามจะจัดระบบการผลิต และการใช้สื่อการสอนในรูปแบบสื่อผสมให้มากที่สุด

4. แนวความคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ โดยพยายามจะสร้างปฏิริยาให้เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม และเน้นการนำสื่อการสอน มาใช้ให้มากที่สุด โดยให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการกลุ่มในการค้นคว้าหาความรู้

5. แนวความคิดที่ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพการเรียนการสอนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด

แนวความคิดที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สอดคล้องกับความเห็นของ สันหัดและพิมพ์ใจ ภิบาลสุข (2525) และธีรชัย นูรณโชติ (2532) คือการสร้างชุดการศึกษาได้ด้วยตนเองนั้น โดยมากจะยึดทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคคลย่อมมีความแตกต่างด้านพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และภูมิหลัง ดังนั้นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนย่อมทำให้ผู้เรียนเรียนได้ดี นอกจากนี้ การสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง ยังเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งความรู้จากสื่อที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนสามารถหยิบมาใช้ได้ด้วยตนเอง โดยเอกเทศ หรือเรียนรู้จากสื่อโดยผ่านกระบวนการกลุ่มก็ได้เพราะยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ที่ว่าผู้เรียนจะเรียนได้ดีนั้น สภาพแวดล้อมต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า แนวความคิดในการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเองนั้น ยึดหลักแนวคิดอย่างน้อย 5 ประการคือ หลักจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักการจัดสื่อผสมที่เป็นระบบ หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักพฤติกรรมศาสตร์ และหลักจิตวิทยาการเรียนรู้

หลักการในการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง

เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านการสื่อสาร การบริหาร และทฤษฎีในการเรียนรู้ทำให้สื่อการเรียนรู้อย่างต่าง ๆ ได้นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีหลักในการสร้างตามลักษณะต่อไปนี้

กุลลิก (Kulick, 1982) ได้นำเสนอหลักการของชุดการศึกษาด้วยตนเอง ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น
คือให้มีการเรียนรู้ด้วยการกระทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง โดยการตอบคำถาม มีปฏิริยาโต้ตอบ
กับคำถามเป็นต้น

2. ให้ผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนของตนเองในทันที โดยให้ทราบถึงคำตอบ
ที่ถูกต้องซึ่งเรียกว่าข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งถ้าจัดให้เป็นที่พึงพอใจ ก็จะเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียน
อยากเรียนต่อไป

3. ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จเป็นระยะๆ โดยการเสริมแรง
ซึ่งควรจัดอย่างฉับพลันทันทีซึ่งจะเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ ซึ่งหากล่าช้าออกไป ตัวเสริมแรงก็จะ
ลดประสิทธิภาพของการเสริมแรงลง

4. การจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ต่อเนื่องกันคือ เริ่มจากเรื่องง่าย ๆ
หรือสิ่งที่รู้แล้ว เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจเริ่มแรกก่อน แล้วจึงค่อยเพิ่มความยากขึ้นตามลำดับ

วิชช วงษ์ใหญ่ (2521) ระบุหลักการในการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเองไว้ว่า

1. ต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน
2. อธิบายและชี้แนวทางให้ผู้เรียนทราบว่า จะสามารถทำอะไรได้บ้างเมื่อ
สิ้นสุดบทเรียน
3. ตรวจสอบความรู้ผู้เรียนก่อนเรียน
4. การออกแบบชุดการศึกษาด้วยตนเอง ใช้วิธีการอย่างเป็นระบบ และ
ตรวจสอบประสิทธิภาพก่อนนำมาใช้

5. การออกแบบกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ และ เหมาะสมกับ
ความต้องการความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน

6. ผู้เรียนทราบผลการเรียนทันทีภายหลังสิ้นสุดบทเรียน

7. มีการเสนอแนะผู้เรียนภายหลังการประเมินว่าควรทำอะไรต่อไป

ลักษณะ หมิ่นจักร์ (ม.ป.ป.) กล่าวเกี่ยวกับหลักการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเองว่า

1. เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ผู้เรียนได้ตามความพร้อม ความสามารถของ
บุคคล
2. วัตถุประสงค์การเรียนรู้ กำหนดคนในรูปของพฤติกรรม และระบุให้วัดผล
ได้ชัดเจน

3. ส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนให้มีอิสระ มีทางเลือกที่สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียน

4. มีการวัดผล ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
5. การประเมินใช้แบบอิงเกณฑ์

เลวิส (Lewis อ้างถึงใน ชม ภูมิภาค, ม.ป.ป.) ได้เสนอหลักการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเองไว้ว่า

1. ต้องชี้จุดมุ่งหมายของการศึกษา
2. ต้องกำหนดเป้าหมายเฉพาะของการเรียน
3. จัดสภาพห้องเรียนและกิจกรรมที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ตั้งไว้

4. เลือกและจัดวัสดุ สื่อ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อจะใช้ในกิจกรรม

การเรียน

5. จัดให้มีการประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียน
6. จัดให้มีเกณฑ์ในการประเมินผลของการเรียน
7. จัดให้มีการจูงใจที่ดี
8. ต้องมีคำแนะนำในการเรียนแก่ผู้เรียนให้ชัดเจน
9. จัดรูปแบบของชุดการเรียนที่จะทำให้การใช้ การเก็บ และการเคลื่อนย้ายสะดวก

การสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง ต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะเป็นแนวทางในการสร้างซึ่งได้แก่ จุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของชุดการศึกษาด้วยตนเอง จิตวิทยาการเรียนรู้ การออกแบบ และหาประสิทธิภาพที่เป็นระบบ และหลักการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

องค์ประกอบของชุดการศึกษาด้วยตนเอง

องค์ประกอบของชุดการศึกษาด้วยตนเองจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันใน รายละเอียด ซึ่งแต่ละหน่วยงานและสถานบันการศึกษาจัดทำขึ้นมาเพื่อความเหมาะสม กับวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ซึ่งองค์ประกอบของชุดการศึกษาด้วยตนเองที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521) สร้างขึ้นประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้คือ

1. แนวคิดสำคัญ จะอธิบายภาพรวมหรือความเป็นมาของชุดการเรียนนี้เกี่ยวกับ สมมติฐานความเชื่อ โครงสร้างและรูปแบบชุดการเรียน และระบุว่าผู้เรียนควรมีความรู้พื้นฐานอะไรบ้างที่จำเป็น แนวคิดสำคัญที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนภายหลังจากการศึกษาชุดการเรียนนี้ กระบวนการทำกิจกรรมหรือการแสวงหาความรู้ สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนออกมาในภาพรวมให้ผู้เรียนเห็นได้อย่าง

ชัดเจนเป็นอันดับแรก

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ จะเป็นสิ่งกำหนดทิศทางการเรียนในเรื่องนี้ว่ามีความคาดหวังจะให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในเรื่องใด จุดประสงค์การเรียนรู้ต้องมีความชัดเจน และชี้ทางไปสู่การออกแบบกิจกรรม การเสนอเนื้อหาและการประเมินผล

3. การประเมินผลเบื้องต้น จุดประสงค์ของการประเมินผลเบื้องต้นของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มี 2 ลักษณะขึ้นอยู่กับกรออกแบบ คือ

3.1 ต้องการจะตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนว่ามีพื้นฐานในเรื่องที่จะเรียน และความพร้อมมากน้อยเพียงใด การทดสอบจะกระทำเฉพาะความรู้พื้นฐานเท่านั้น จะไม่วัดสาระความรู้ที่มีอยู่ในชุดการเรียนรู้

3.2 ต้องการจะวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน เกี่ยวกับสาระความรู้ในชุดการเรียนรู้ว่ามีพื้นฐานในระดับเกณฑ์ที่กำหนดไว้มากน้อยเท่าใด และผู้ที่มีพื้นฐานในระดับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วก็สามารถผ่านไปเรียนชุดอื่นต่อไปได้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาเรียนซ้ำ เป็นการส่งเสริมความสามารถในการเรียนของแต่ละบุคคล

การประเมินผลเบื้องต้นนี้จำเป็นจะต้องมีหรือไม่มีนั้นขึ้นอยู่กับกรออกแบบชุดการเรียนรู้และธรรมชาติของแต่ละวิชา

4. กิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องยึดจุดประสงค์เป็นหลัก กิจกรรมที่นำเสนอั้นไม่ว่าจะเป็นสื่อเอกสาร โสตทัศนูปกรณ์ และวัสดุอื่นๆ พึงระลึกลึกซึ้งว่าจะต้องเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมจะต้องระบุไว้ให้ชัดเจนว่าผู้เรียนต้องกระทำโดยตรง (must) เช่น เอกสาร ทุกคนจะต้องอ่านและทำแบบฝึกหัด เป็นต้น ส่วนกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ (should) เสนอเป็นทางเลือกว่าจะทำได้หรือไม่ทำก็ได้ จุดประสงค์ก็คือทำให้ผู้เรียนมีทักษะที่กว้างขึ้น เช่น หนังสือที่เกี่ยวข้อง วารสาร เทป และวีดีโอเทป เป็นต้น

5. การประเมินผลหลังการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะเป็นแบบทดสอบฉบับ เดียวกันกับแบบประเมินผลเบื้องต้นก็ได้ถ้าเป็นการวัดความรู้ในสาระของชุดการเรียนรู้ หรืออาจจะเป็นอีกฉบับหนึ่งก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการออกแบบชุดการเรียนรู้

วาสนา ชาวหา (2525) กล่าวว่า ชุดการศึกษาด้วยตนเอง จะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจะบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าบทเรียนหรือหน่วยการเรียนนั้นๆ มีเนื้อหาสาระตรงกับที่ต้องการหรือไม่

2. วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน จะต้องระบุไว้อย่างชัดเจนและ บ่งบอก พฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากได้ศึกษาบทเรียนแล้ว ซึ่งเรียกว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3. การกำหนดความรู้และทักษะพื้นฐานก่อนเรียนหรือที่เรียกว่าพฤติกรรมเบื้องต้น บางหน่วยการเรียนอาจไม่จำเป็นต้องกำหนด แต่บางหน่วยการเรียนก็มีความจำเป็นต้องอาศัยความรู้หรือทักษะเบื้องต้น ผู้เรียนจึงจะสามารถเรียนรู้หรือกระทำตามวัตถุประสงค์ ในการเรียนการสอนได้ เช่นผู้เรียนจะเรียนการคูณเลขได้จะต้องสามารถบวกเลขได้อย่างคล่องแคล่ว เป็นต้น ดังนั้นในขั้นนี้ ต้องระบุความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับหน่วยการเรียนนั้น ๆ ด้วย

4. การทดสอบก่อนเรียน เป็นการทดสอบก่อนที่จะเรียนหน่วยการเรียนนั้น ๆ เพื่อจะดูว่าผู้เรียนมีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่จะเรียนเพียงใด ถ้าผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบได้ดีมากก็อาจไม่จำเป็นต้องเรียนบทเรียนนั้น ผลการทดสอบก่อนเรียนนี้จะนำไปเปรียบเทียบกับ การทดสอบหลังเรียน เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน ซึ่งจะบอกให้รู้ว่า หน่วยการเรียนนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด

5. แผนการเรียนหรือโปรแกรมการเรียนที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้กระทำตามอย่างมีระบบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ในแผนการเรียนจะเสนอกิจกรรมการเรียนหรือวิธีการเรียนหลาย ๆ วิธีหรือหลาย ๆ แนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับความสำเร็จมากที่สุด ในระยะเวลาอันสั้น และจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้กระทำกิจกรรมการเรียนให้มากที่สุด

6. ประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนบางหน่วย การเรียนอาจเสนอแนะกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนที่กำหนดไว้แล้วในแผน การเรียนเพื่อเพิ่มเติมหรือซ่อมเสริมตามความเหมาะสม เช่น กำหนดให้อ่านเพิ่มเติม ชมนิทรรศการ ชมพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

7. สื่อการเรียนที่ระบุในแผนการเรียน เช่น หนังสืออ่านประกอบ แบบเรียน คำสอน ภาพนิ่ง เทปบันทึกเสียง ฯลฯ พร้อมทั้งแนะนำในการใช้สื่อการเรียนบางชนิด ควรได้เตรียมไว้ให้ผู้เรียนได้ใช้ประกอบบทเรียน เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนนั้น

8. การทดสอบหลังเรียน เมื่อผู้เรียนศึกษาจบตามแผนการเรียนที่กำหนดไว้แล้ว จะใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน ทดสอบความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วเพื่อดูผลการเรียนรู้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้หรือไม่เพียงใด

9. การประเมินผลหน่วยการเรียน หรือการทดสอบประสิทธิภาพของ ชุดการศึกษา

ด้วยตนเอง โดยการนำไปทดลองกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น แล้วจึงนำไปใช้อย่างกว้างขวางต่อไป

ลักษณะ همینจ็กร์ (ม.ป.ป.) กล่าวสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุดการศึกษาด้วยตนเองไว้ว่า ต้องประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1. คำนำหรือหลักการเหตุผล
2. คำแนะนำในการศึกษาชุดการเรียนด้วยตนเอง
3. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. การทดสอบก่อนเรียนหรือการประเมินผลเบื้องต้น
5. กิจกรรมการเรียน
6. การประเมินผลหลังเรียน
7. กิจกรรมสำหรับการเรียนซ่อมเสริม

การาแคลลี่ (Cardarelli อ้างถึงใน ชม ภูมิภาค ,ม.ป.ป.) ได้กำหนดโครงสร้างของชุดการเรียนไว้ว่าจะต้องประกอบด้วย หัวข้อ หัวข้อย่อย จุดหมาย จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมแบบทดสอบก่อน (Pre-Test) กิจกรรมของผู้เรียน การทดสอบย่อยที่เรียกว่า Formative-Test การทดสอบครั้งสุดท้าย หรือที่เรียกว่า Post-Test

สรุปได้ว่า องค์ประกอบและโครงสร้างของชุดการศึกษาด้วยตนเองแต่ละประเภท แต่ละหน่วยงาน อาจมีความแตกต่างกันไปในรายละเอียด แต่โดยส่วนรวมแล้วมีลักษณะใหญ่ ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. แนวคิด หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์
3. การประเมินผลเบื้องต้น
4. กิจกรรมการเรียนและสื่อการเรียน
5. การประเมินผลหลังเรียน

ขั้นตอนการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง

จากรายละเอียดเกี่ยวกับชุดการศึกษาด้วยตนเองที่ได้กล่าวแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การดำเนินการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง มีหลายขั้นตอน และเมื่อสร้างขึ้นแล้วจะต้องทำการทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดการศึกษาด้วยตนเองดังกล่าว ซึ่งจำเป็นต้องตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้อย่างกว้างขวาง

ฮุสตัน (Houston, 1972) กล่าวว่า ไม่มีบทเรียนโมดูลใดที่สมบูรณ์ในตัวเองจะต้องมีการประเมินผลการใช้และปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
2. เขียนเค้าโครงของโมดูล
3. ตรวจสอบโดยผู้รู้
4. แก้ไขปรับปรุงเค้าโครงของโมดูล
5. เขียนบทเรียนและจัดเตรียมอุปกรณ์ และสร้างแบบทดสอบ
6. ทดลองเรียน
7. ประเมินผลการทดสอบบทเรียน
8. ปรับปรุงบทเรียน
9. ตรวจสอบโดยผู้รู้
10. ทดลองบทเรียนกับการทดลอง

ซัยซังค์ พรหมวงศ์ (2521) ได้เสนอแนะขั้นตอนการผลิตชุดการสอนตามแผนจupaไว้ 10 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้คือ

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประโยชน์
2. กำหนดหน่วยการสอน
3. กำหนดหัวข้อเรื่อง
4. กำหนดคมโนทัศน์และหลักการ
5. กำหนดวัตถุประสงค์
6. กำหนดกิจกรรมการเรียน
7. กำหนดแบบประเมินผล
8. เลือกและผลิตสื่อการสอน
9. หาประสิทธิภาพของชุดการสอน
10. การใช้ชุดการสอน ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 10.1 ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
 - 10.2 ชี้นำเข้าสู่กิจกรรม
 - 10.3 ชี้นำประกอบกิจกรรมการเรียน
 - 10.4 ชี้นำสรุปผลการสอน

10.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) ได้เสนอขั้นตอน ในการสร้าง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครูประถมศึกษาไว้ ดังนี้คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์
2. กำหนดเนื้อหา
3. กำหนดระยะเวลา
4. กำหนดกิจกรรม
5. กำหนดกระบวนการ
6. กำหนดสื่อหลักและสื่อเสริม
7. กำหนดการประเมินผล

จากขั้นตอนในการสร้างและการหาประสิทธิภาพของชุดการศึกษาด้วยตนเอง ดังกล่าว
สรุปเป็นขั้นตอนในการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเองได้ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการศึกษาด้วยตนเอง
2. กำหนดเนื้อหาสาระ
3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. กำหนดแนวคิด
5. แบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆ
6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้
7. กำหนดวิธีประเมินผล
8. สร้างแบบทดสอบ
9. หาประสิทธิภาพของชุดการศึกษาด้วยตนเอง
 - 9.1 ทดลองใช้กับครู 1 คน
 - 9.2 ทดลองใช้กับครู 10 คน แล้วปรับปรุงแก้ไข
 - 9.3 ทดลองใช้กับกลุ่มใหญ่ ครู 30 คน แล้วปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
10. การใช้ชุดการศึกษาด้วยตนเอง กับครูกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

คุณค่าของชุดการศึกษาด้วยตนเอง

ชุดการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจของครูโดยตรง โดยมีลักษณะที่สำเร็จสมบูรณ์ในตัวเอง เหมาะสมกับการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ทันที ดังที่ เชียรศรี วิวิธสิริ (2527) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จะได้ผลดี เมื่อกิจกรรม

ท้าทายและมีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากที่สุด ดังนั้น ชุดการศึกษาด้วยตนเองก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของครูอย่างแท้จริง ตามที่ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

สิทธิชัย ตีโลกะวิชัย (2518) กล่าวถึงคุณค่าของชุดการเรียนรายบุคคลไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนตามความสนใจของผู้เรียน
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
3. ฝึกการทำงานเป็นหมู่ เคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น
4. ส่งเสริมเสรีภาพของผู้เรียนในการแสดงความคิดเห็น
5. ช่วยให้การถ่ายทอดความรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
6. ช่วยให้ผู้รู้ตื่นตัวและแสวงหาความรู้ในวิชาที่สอนอยู่ตลอดเวลา

แฮริสเบอร์เกอร์ (Herisberger , 1974 อ้างถึงในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร , 2519) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าของชุดการเรียนการสอนด้วยตนเองไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้ความสามารถพื้นฐานของตน ทำให้ไม่เสียเวลาศึกษาในสิ่งที่รู้แล้ว
2. ผู้เรียนสามารถนำบทเรียนไปเรียนที่ไหนก็ได้ตามความพอใจของตนโดยไม่จำกัดเรื่องเป็นเวลาและสถานที่
3. ผู้เรียนสามารถทดสอบตัวเองได้ทันทีเมื่อจบบทเรียน
4. ครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่นักเรียนได้มากขึ้น
5. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเอง

ชัยงค์ พรหมวงศ์ (2521) กล่าวว่า ไม่ว่าจะป็นชุดการสอนประเภทใดย่อมมีคุณค่าต่อการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ในการเรียนการสอน กล่าวคือ

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรมสูง ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี
2. ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่ศึกษา เพราะชุดการสอน จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของตนเองและกลุ่ม
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ในการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

4. ช่วยสร้างความพร้อมและมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า

5. ทำให้การเรียนการสอนของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน ชุดการสอนสามารถทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอาจารย์ผู้สอนจะมีสภาพ หรือมีความคับข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด

6. ช่วยให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพของผู้สอน เนื่องจากชุดการสอนช่วยถ่ายทอดเนื้อหาแทนครูได้ ครูที่พูดไม่เก่งก็สามารถสอนให้มีประสิทธิภาพได้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2523) กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนรายบุคคลไว้ดังนี้

คือ

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
2. ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม เคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ช่วยให้การถ่ายทอดความรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริมการศึกษารายบุคคล
5. จัดปัญหาการขาดแคลนบุคลากร
6. ช่วยในการจัดการศึกษานอกระบบ

ลักษณะ หมิ่นจักร์ (ม.ป.ป.) สรุปประโยชน์และคุณค่าของชุดการเรียนรู้ ด้วยตนเองไว้

ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้บุคคลได้พัฒนาตนเองอย่างทั่วถึง
2. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดดำเนินการฝึกอบรม
3. สามารถยืดหยุ่นได้ในเรื่องเป็นเวลา
4. สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล
5. ไม่จำกัดสถานที่ในการเรียน
6. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ อิทธิพร รุจะศิริ (2533) ได้สรุปความคิดเห็นของนักการศึกษา หลายท่าน เช่น บีช (Beach, 1980) เวิร์เธอร์และเดวิส (Werther and Davis, 1981) เกี่ยวกับคุณค่าของการพัฒนาชุดการศึกษาด้วยตนเอง ดังนี้

1. ชุดการศึกษาด้วยตนเองที่ได้รับการพัฒนาขึ้น โดยได้รับการทดสอบและทดลองจนได้ผลดีแล้ว สามารถนำไปใช้เป็นสื่อพัฒนาบุคลากรในปัจจุบันได้ดี โดยที่ผู้รับการพัฒนาสามารถที่จะศึกษาชุดศึกษานั้นด้วยตนเอง ตามกำลังความสามารถความพร้อม ความพอใจ และความ

ตนเอง โดยไม่ต้องมารวมอยู่ในสถานที่ตามเวลาที่กำหนด

2. ชุดการศึกษาด้วยตนเอง ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ได้รับการตรวจสอบจากผู้รู้ ผู้ชำนาญ ตลอดจนได้รับการปรับปรุงแก้ไขทุกระยะ ทำให้การนำเสนอเนื้อหาที่มีความเป็นเอกภาพ อันเป็นลักษณะเด่นที่มีความแตกต่างจากวิธีการอื่นๆ

3. ชุดการศึกษาด้วยตนเอง ที่ผ่านการทดลองและทดสอบจนเป็นที่พอใจแล้วจะทำให้ผู้เรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneous) ได้มากกว่าวิธีอื่น สามารถประหยัดเวลาเรียนได้มากถึง ร้อยละ 27 จากการศึกษาแบบปกติสามารถคงความทรงจำและความเข้าใจได้ดีกว่าเพราะได้รับการเสริมแรงในทันทีและอย่างต่อเนื่อง

4. การใช้ชุดการศึกษาด้วยตนเอง จะทำให้การบริหารการพัฒนาบุคลากร เป็นไปได้ง่ายขึ้น ผู้รับการพัฒนาสามารถอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องเวลาและสถานที่ จำนวนผู้สอน และผู้รับการพัฒนา รวมทั้งไม่ต้องคำนึงถึงการละทิ้งงาน ในหน้าที่เหมือนวิธีการอื่น

5. ชุดการศึกษาด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้นตามหลักการเรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยให้การถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ชุดการศึกษาที่พัฒนาขึ้นตามหลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับองค์ประกอบพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังที่ โนลล์ (Knowles, 1978) ได้ศึกษาและสรุปไว้ ดังนี้

6.1 ผู้ใหญ่จะเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่า หากว่าเรื่องนั้นตรงกับ ความต้องการ และความสนใจของตนเอง

6.2 ผู้ใหญ่จะเกิดการเรียนรู้ได้ดี หากเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับชีวิตของเขาเองไม่ใช่เรื่องไกลตัว หรือเรื่องยังมองไม่เห็นประโยชน์จะนำไปใช้

6.3 ประสบการณ์เป็นแหล่งวิชาการที่มีคุณค่าสำหรับการเรียนรู้ ผู้ใหญ่แต่ละคนจะสั่งสมประสบการณ์ในชีวิตมาอย่างมากมาย ในการเรียนรู้ควรได้เอาประสบการณ์เหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

6.4 ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง โดยผู้ใหญ่เข้าใจว่าตนเองเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ สามารถที่จะทำสิ่งใดได้ด้วยตนเอง สามารถนำตนเองได้โดยไม่ต้องมี ผู้อื่นมากอบกู้ ึ่งแนะอย่างละเอียดละออ

6.5 ผู้ใหญ่จะมีบุคลิกภาพแตกต่างกันออกไปเรื่อยๆ เมื่อมีอายุมากขึ้นใน

การเรียนรู้ ผู้ใหญ่แต่ละคนจะมีความแตกต่างกันออกไปด้วย นอกจากนี้ การเรียนรู้ ของผู้ใหญ่ยังขึ้นอยู่กับการจัดสภาพแวดล้อมที่สะดวกสบาย ไม่เป็นรูปแบบจนเกินไป

ชุดการศึกษาด้วยตนเอง เป็นเอกสารที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ที่สามารถประมวลความรู้ ความคิด ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ ถ่ายทอดสู่ครูและนำไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนได้ โดยครูไม่มีความรู้ลึกว่าถูกบังคับ หรืออยู่ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ได้แก่ ระยะเวลา งบประมาณ เป็นต้น ชุดการศึกษาด้วยตนเองเป็นเอกสารที่มีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเอง ครูมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่จำกัดเวลา สถานที่ และมีโอกาสทราบความก้าวหน้าของตนเองได้ตลอดเวลา อีกทั้งสามารถที่จะตรวจสอบตนเองได้จากการนำไปปฏิบัติ ดังนั้น ชุดการศึกษาด้วยตนเองที่มีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครู ได้อีกแนวทางหนึ่ง

โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา

ความจำเป็นในการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา

นับแต่การประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาเมื่อ พ.ศ.2521 และได้ดำเนินการใช้

หลักสูตรครบทุกชั้นปี พ.ศ.2526 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่ของประเทศ ได้ดำเนินการศึกษาปัญหาทางด้านคุณภาพของการประถมศึกษาในสังกัด หลังจากได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว พบว่า ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร สาเหตุปัญหาดังกล่าวเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เพราะการฝึกอบรมให้ความรู้ในขณะที่ใช้หลักสูตรเป็นแบบกระจายและเน้นลักษณะการบรรยาย ให้ความรู้มากกว่าจะเน้นการลงมือปฏิบัติจริง (สปช. , 2529)

แนวทางที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้นั้น สปช. (2529) ได้จัดโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อจัดการฝึกอบรมผู้บริหารโรงเรียนและครูในสังกัดทุกคน การฝึกอบรมนี้ใช้วิธีการใหม่ที่สามารถจัดฝึกอบรมครูจำนวนมากได้พร้อม ๆ กัน และมุ่งให้ผู้เข้ารับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยใช้สื่อการฝึกอบรมที่ได้วางแผนการจัดทำอย่างเป็นระบบ สื่อประสมดังกล่าวนี้ ได้แก่ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เทปโทรทัศน์ สไลด์ และแผ่นโปสเตอร์

ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองของครูประถมศึกษา ได้รับรู้เนื้อหากิจกรรมการฝึกปฏิบัติทางด้านหลักสูตร หลักการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน พร้อมทั้งสอดคล้องคุณธรรมของครูประถมศึกษาในเนื้อหาและ

กระบวนการฝึกอบรม มีจำนวนทั้งหมด 20 เล่ม ในแต่ละเล่มจะนำเสนอเฉพาะแนวคิดที่จำเป็นโดย
ไม่เน้นเนื้อหาโดยละเอียด แต่จะเสนอแนวทางแก้ปัญหาให้ครูสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันที ซึ่งชุด
การฝึกอบรมทุกเล่ม ประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจง สารบัญ คำแนะนำการใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง
แนวคิด วัตถุประสงค์ แบบทดสอบก่อนศึกษาชุดฝึกอบรม พร้อมเฉลยคำตอบ เนื้อหา กิจกรรมฝึก
ปฏิบัติ สรุปทบทวน แบบทดสอบหลังศึกษาชุดฝึกอบรมพร้อมเฉลยคำตอบ รายชื่อชุดฝึกอบรมทั้ง
20 เล่ม มีดังนี้

1. เปลวเทียนที่ด้านลม	11. ในโลกแห่งจินตนาการ
2. เข็มทิศทางการศึกษา	12. กลุ่มสัมพันธ์.....กลุ่มสำคัญ
3. แด่เรือจ้างเหรียญทอง	13. คุณครู.....ช่วยหนูด้วย
4. ความสุขที่สัมผัสได้	14. สอบเพื่อสอน
5. สอนอย่างไรให้ไม่รู้	15. กิจกรรมเพื่อชีวิตและสังคม
6. ความพร้อมนั้นสำคัญไฉน	16. เตรียมการสอน
7. สี่กลยุทธ	17. ก้าวทันโลก
8. ความดีที่ล้ำค่า	18. จุดเริ่มต้นและหลักชัย
9. จากใจถึงใจ	19. มือที่สามของครู
10. ไตรวาจา	20. หัวใจของงานครู

รูปแบบการฝึกอบรมตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของครูประถม
ศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญประจำโครงการและคณะปฏิบัติงานโครงการ ได้พิจารณาขอบข่ายของโครงการ
คือ การจัดการฝึกอบรมครูประถมศึกษาทุกคนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่ง
ชาติ จำนวนถึง 335,215 คน นอกจากนั้นจะต้องดำเนินการฝึกอบรมให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 6 เดือน
คือ ระหว่างเดือนเมษายนถึงกันยายน 2529 จึงได้กำหนดรูปแบบของการฝึกอบรม ดังนี้

1. เป็นการฝึกอบรมทางไกลที่มีสื่อหลักและสื่อเสริมให้ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถ
ศึกษาและฝึกฝนตนเองได้

2. สื่อหลัก ได้แก่ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง มีสาระครอบคลุมเกี่ยวกับหลักการจัดการ
การเรียนการสอนทั่วไปในระดับประถมศึกษาการนำเสนอคือองกระชับ การจัดทำและรูปแบบต้องสวย
งามโปร่งตาจูงใจให้ศึกษาได้ในเวลาสั้น ๆ ส่วนสื่อเสริมได้แก่ เทป โทรทัศน์ สไลด์ และแผ่นโปร่งใส
สรุปเนื้อหาในชุดฝึกอบรม มีบทบาทในการช่วยเสริมการศึกษาด้วยตนเองเท่านั้น

3. ผู้ดำเนินการฝึกอบรม คือ บุคลากรในท้องถิ่นที่ผ่านการฝึกอบรมในหน้าที่ของผู้บริการทางวิชาการ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกัน มิใช่วิทยากรผู้บรรยายให้ความรู้
4. รูปแบบของการฝึกอบรม เน้นด้านการให้ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรมมากที่สุด
5. การจัดการฝึกอบรมให้สถานที่จัดการฝึกอบรม (จุดฝึกอบรม) เป็นฐานกลุ่ม โรงเรียน เพื่อประหยัดเงินค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทางของครู (สพข., 2529)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการศึกษาด้วยตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

ณรงค์ สรรพศรี (2531) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมการนิเทศแบบคลินิกด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับครูระดับประถมศึกษา ผลปรากฏว่า ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 73.79/83.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 70 : 70 และคะแนนการทดสอบก่อน - หลังการฝึกอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าชุดฝึกอบรมดังกล่าว มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดและทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างแท้จริง

จินตนา ปรีดานันท์ (2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการใช้ คำถามของครูปฐมวัยด้วยบทเรียนแบบโปรแกรม โดยบทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคือ 90.5/90 ผลการวิจัยพบว่า ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในทศน์ / เนื้อหาด้านการใช้คำถาม มีทักษะการถาม และทักษะการใช้คำถาม ภายหลังจากศึกษาบทเรียนแบบโปรแกรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุพดี มานะภักดี (2533) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมครูประถมศึกษาเกี่ยวกับสาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 และทดลองฝึกอบรมโดยใช้โปรแกรมที่สร้างขึ้น เป็นชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจำนวน 7 เล่ม พร้อมทั้งแผนและแนวทางดำเนินกิจกรรมที่ฝึกอบรม จำนวน 1 เล่ม ผลการทดลองฝึกอบรมพบว่า หลังการฝึกอบรม ครูมีความรู้ความเข้าใจสาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง 2533 สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรม เท่ากับ 94.76 : 80.50 และมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการฝึกอบรมในระดับมาก และสามารถเรียนรู้ สาระและกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ควบคู่กับ แผนและแนวทางดำเนินกิจกรรมฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี

อิทธิพร รุจะศิริ (2533) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ทางสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่องความรู้ทางสิ่งแวดล้อมศึกษา มีประสิทธิภาพ 94.74/88.21 ซึ่งใกล้เคียงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ 90/90 และจากการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้ทางสิ่งแวดล้อมศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนและหลังศึกษาชุดฝึกอบรมของครูกลุ่มทดลอง ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง แสดงว่าชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง สามารถสร้างเสริมความรู้ทางสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับครูประถมศึกษาได้จริง

กำพัน กำบุชโซ. (2535) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อพัฒนามโนทัศน์ด้านการสอนของครูประถมศึกษาในโรงเรียนก้นดาร์ ผลปรากฏว่า ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองทั้ง 5 เล่ม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดคือ 80:80 คือมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ 80.65:91.35 ขึ้นไป และคะแนนทดสอบก่อนและหลังการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บำรุง ใหญ่สูงเนิน (2536) ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อ เสริมความรู้เกี่ยวกับการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ห้วงจรณ์ของครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้ง 6 เล่ม ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 91.43 : 91.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80:80 แสดงว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ตัวอย่าง ประชากรมีความรู้เกี่ยวกับการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ห้วงจรณ์เพิ่มขึ้นและมีความพึงพอใจในการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้นนี้

บุญชู อังสวัสดิ์ (2536) ได้ศึกษาผลการนิเทศวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา ที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองและการนิเทศแบบปกติ ชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และแบบสังเกตพฤติกรรมวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมของครูระดับก่อนประถมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .97 ผลการศึกษาพบว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการนิเทศทางไกลด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และการนิเทศแบบปกติ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ มีวิธีการจัดกิจกรรมในวงกลมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

คาลาบรีส (Paula Ann Calabrese ,1982) ได้พัฒนาบทเรียนโมดูลเพื่อใช้ในการอบรมคณะกรรมการบริหารโรงเรียน จำนวน 2 โมดูล และได้มีการตรวจสอบประสิทธิภาพของบทเรียนโมดูลนั้น ผลปรากฏว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมโดยใช้วิธีการศึกษาจากบทเรียนโมดูล มีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงว่าบทเรียนโมดูลที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการ

เพิ่มพูนความรู้ได้อย่างดี

แอนเดอร์สันและคณะ (Anderson , Teresa Kay and others ,1986) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมครูเรื่องการใช้คำปรึกษาหารือและแนวทางแก้ไขวิเคราะห์ พฤติกรรมการพูดของครู ด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ผลปรากฏว่าชุดฝึกอบรมทั้ง 2 ชุดเกี่ยวกับการใช้คำปรึกษาหารือมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ในการทดลองใช้ชุดฝึกอบรมครู พบว่าครูมีความรู้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมกระบวนการ และเพิ่มพูนความถี่ในการพูดที่แสดงถึง ความหวังดีต่อเด็กอย่างชัดเจน อีกทั้งมีพฤติกรรมในการวางแผนการจำแนกและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อใช้ในการใช้คำปรึกษาหารือ

เพลท์ (Mary Hendriks Pelt ,1989) ได้ศึกษาเทคนิคในการอบรมครูที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ในวิชาชีพของโครงการเฮดสตาร์ท (Head Start) ด้วยการใช้ชุดการศึกษาด้วยตนเอง ประกอบด้วยเอกสารฝึกปฏิบัติและการสอน การอบรมเลี้ยงดูเด็ก รวมทั้งการวางแผนกำหนด พฤติกรรมของครูและเด็ก โดยมีการติดตามผลด้วยการสังเกต ก่อน -หลัง การฝึกปฏิบัติ และการให้ข้อมูลย้อนกลับผลปรากฏว่าครูทั้งหมดที่ได้รับการฝึกอบรมด้วยวิธีการดังกล่าวมีความคล่องแคล่ว ว่องไวในการปฏิบัติในช่วงเวลาที่กำหนดในภาคเรียนนั้นแสดงว่าเทคนิคในการฝึกอบรมครูด้วยชุดการศึกษาด้วยตนเองเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเปลี่ยนพฤติกรรมของครูและผู้ดูแลเด็ก ได้เป็นอย่างดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย